T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

On dokuzuncu Birleşim

15 . XII . 1948 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	**112**
2. — Havale edilen kâğıtlar	**112**
3. — Disiplin cezası	**113**
1. — Afyon Karahisar Milletvekili Kemal Özçoban'a bir soru münasebetiyle sarfettiği sözlerden dolayı hakkında disiplin cezası uygulanması	113:115
4. — Demeçler	**115**
1. — Hatay Milletvekili Gl. Eyup Durukan'ın geçen Birleşimde Erzincan Milletvekili Behçet Kemal Çağlar'ın söylediği bir sözü açıklamasına dair demeci	115:117
5. — Sorular ve cevaplar	**117**
1. — Kocaeli Milletvekili Cenap Aksu'nun, kömür sıkıntısı sebebinin aydınlatılmasına dair sorusuna Ekonomi Bakanı Cavit Ekin'in sözlü cevabı (6/226)	117:122
5. — Görüşülen işler	**122**
1. — Yozgad Milletvekili Sırrı İçöz ve üç arkadaşının, Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti Üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci döneminde bulunan Üyelere vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (2/42)	122:135,135,136:140
2. — Türkiye Büyük Millet Meclisi 1948 yılı Temmuz : Eylûl ayları hesabı hakkında Meclis hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/90)	135

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme İdaresi Teşkilât ve Vazifeleri hakkındaki Kanuna ek kanun tasarısı ile

İçişleri Memurları hakkındaki Kanuna bir madde eklenmesine dair olan Kanunun değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısı, Başbakanlığın isteği üzerine geri verildi.

Eskişehir Milletvekili Ahmet Oğuz'un, Türk Parasının değerine dair olan sözlü sorusuna, Maliye Bakanı cevap verdi.

Mardin Milletvekili Kâmil Boran'ın, okuma yazma bilmiyen yurttaşlar hakkındaki sözlü sorusuna, Millî Eğitim Bakanı, 20 . XII . 1948 Pazartesi günü cevap vereceğini bildirdi.

Yozgad Milletvekili İhsan Olgun'un, ilkokullarda din öğretimi ile imam ve hatip kursları ve İslâm İlâhiyat Fakültesine dair olan sözlü sorusuna, Millî Eğitim Bakanı cevap verdi.

Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü Kuruluş, Görev ve Memurları hakkındaki Kanunda değişiklik yapılmasına dair olan kanun tasarısı, İçişleri Komisyonuna verildi.

Subaylar Heyetine Mahsus Terfi Kanununun bâzı maddelerinde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısı, Millî Savunma Komisyonuna verildi.

15 . XII . 1948 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkanvekili	Kâtip
Trabzon Milletvekili	Tunceli Milletvekili
R. Karadeniz	*Necmeddin Sahir Sılan*

Kâtip
İsparta Milletvekili
S. Köksal

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Teklifler

1. — Erzurum Milletvekili Gl. Vehbi Kocagüney'in, Jandarma Erat Kanununun 4248 sayılı Kanunla değiştirilen 14 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkındaki 4370 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi (2/135) (İçişleri, Millî Savunma ve Bütçe Komisyonlarına);

2. — Niğde Milletvekili Hüseyin Ulusoy'un, motörlü kara nakil vasıtaları kazalarında ölenlerin geriye kalanlarına ve daimî sakat kalanlara kaza tazminatı verilmesi hakkında kanun teklifi (2/136) (İçişleri, Bütçe ve Çalışma Komisyonlarına);

Raporlar

3. — Aydın Milletvekili Gl. Refet Alpman'ın, Dilekçe Komisyonunun 10 . XII . 1947 tarihli Haftalık Karar cetvelindeki 694 sayılı kararın Kamutayda görüşülmesine dair önrgesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/64) (Gündeme);

4. — Balıkesir Milletvekili Eminittin Çelikôz'ün, Dilekçe Komisyonunun 24 . V . 1948 tarihli Haftalık Karar cetvelindeki 982 sayılı kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/104) (Gündeme);

5. — Erzincan Milletvekili Behçet Kemal Çağlar'ın, Dilekçe Komisyonunun 23 . I . 1948 tarihli Haftalık Karar cetvelindeki 787 sayılı kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/78) (Gündeme).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Başkanvekili Feridun Fikri Düşünsel

KÂTİPLER : Atalay Akan (Urfa), Necmeddin Sahir Sılan (Tunceli).

BAŞKAN — Oturum açılmıştır.

3. — DİSİPLİN CEZASI

1. — Afyon Karahisar Milletvekili Kemal Özçoban'a bir soru münasebetiyle sarfettiği sözlerden dolayı hakkında disiplin cezası uygulanması.

BAŞKAN — 17 . XI . 1948 Birleşiminde Afyon Milletvekili Kemal Özçoban tarafından vâkı olan bâzı beyanat Başkanlık Makamınca inzibati cezayı müstelzim mahiyette görülmüştür. Bu celseyi takip eden celsede, Başkanlık makamı tarafından Afyon Karahisar Milletvekili Özçoban, o oturumda hazır bulunmadığından hakkındaki muamelenin ilk hazır bulunacağı oturumda yapılacağı tebliğ edilmişti. Şimdi kendileri burada hazır bulunmaktadırlar. Binaenaleyh haklarında Tüzük hükümleri dairesinde, muamele ifa edilebilmesi için, evvelemirde o celsedeki beyanlarını okutacağım.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Müsaade buyurursanız, evvelce bendeniz izin istemiştim, acaba ne oldu?

BAŞKAN — Onu haber almışımızdır.

(Afyon Karahisar Milletvekili Kemal Özçoban'ın, tutanaktaki ifadesi okundu) :

«KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Gülüyorum, çünkü sizin halinize gülüyorum. Ve bir gün bu listelerin kullanılacağını ve memursa nakil, tahvil veya ilk fırsatta çıkarılmaya tâbi tutulacağını, halk ise behemehal iktidarın hışmına uğrayacağını ısrarla ileri sürüyorlar.

Velhasıl arkadaşlar; tamimin gayesi küçük akalliyetine rağmen iktidarı elinde tutmak istiyen Saracoğlu, Recep Peker Hükümetlerinin aynı zihniyetini taşıyan bir ve iki numaralı Saka hükümetlerinin haleti ruhiyesini ifade eder.

Acıdır arkadaşlar; hırsızlıkla iktidarda kalmak için millet iradesiyle oynamak itiyadından Hükümet ve Partisi ne zaman vazgeçecektir» (Anlaşılmıyor sesleri).

BAŞKAN — Tekrar okutacağım. Lûtfen dikkat ediniz.

(Kemal Özçoban'ın sözleri tekrar okundu).

BAŞKAN — Kemal Özçoban'ın bu ifadelerinde İçtüzüğün 187 nci maddesiyle 188 nci maddesine temas eden vaziyetler vardır.

Evvelâ, partiye, Halk Partisine, iktidara, vâkı olan hususları 187 nci maddenin 4 ncü bendine tevafuk etmektedir. 187 nci maddenin 4 ncü bendi : Kınama cezasını gerektiren hareketler şunlardır: Arkadaşlardan birine veyahut birkaçına hakarette veya sözle tehditte bulunmak.

Hükümete taallûk eden şu kısmında ise şu sözleri söylemiştir:

«Velhasıl arkadaşlar; tamimin gayesi küçük akalliyetine rağmen iktidarı elinde tutmak istiyen Saracoğlu, Recep Peker Hükümetlerinin aynı zihniyetini taşıyan bir ve iki numaralı Saka Hükümetlerinin haleti ruhiyesini ifade eder.

Acıdır arkadaşlar; hırsızlıkla iktidarda kalmak için millet iradesiyle oynamak itiyadından Hükümet ve partisi ne zaman vaz geçecektir?»

Burada doğrudan doğruya Hükümete hakaret mevcuttur. İçtüzüğün 188 nci maddesi mucibince geçici olarak Meclisten çıkarma cezasını gerektiren hareketler şunlardır: İkinci bent: Bir birleşimde üç defa kınama cezasına uğramak, Cumhurbaşkanına, Meclis Başkanına, Bakanlar Kuruluna tehditte veya hakarette bulunmak...

Bu ise birinci fiilden daha şedit olarak Meclisten çıkarma cezasını müstelzimdir. Bu itibarla Başkanlık Divanı tarafından kendisi hakkında disiplin mekanizmasının işletilmesine karar verilmiştir. Binaenaleyh İçtüzüğün 189 ncu maddesini okuyorum:

Madde 189. — Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları Başkanın teklifi üzerine Kamutayca görüşmesiz, gösterme oyu ile kararlaştırılır.

Şimdi bu maddede yazılı açıklamada bulunmak hakkını kullanıp kullanmıyacağını Kemal Özçoban'dan soruyorum?

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Kullanacağım.

BAŞKAN — Buyurun.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Sayın arkadaşlar; evvelâ şunu arzedeyim ki, hiçbirinizi üzmek, sinirlendirmek istemem. Yalnız hepinizden ricam odur ki, müdafaa sadedinde ifade etmek mecburiyetinde olduğum sözlerimi kesmeyiniz.

BAŞKAN — Sözleriniz kesilmiyecektir. Arkadaşlardan rica ederim hatibin sözünü kesmeyiniz.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Sayın arkadaşlar, geçen Birleşimde sarfetmiş olduğum sözlere geçmezden evvel neşriyat üzerinde biraz durmak istiyorum.

Bendeniz hakikaten biraz rahatsızdım. Bu rahatsızlığımdan dolayı da hakikaten rapor ve reçetelere istinaden izin istemiştim. Ben bilmiyordum ki, bir hafta sonra hakkımda böyle bir muamele yapılacak ve Mecliste başka bir zehap uyanacak. Bu itibarla bu şekilde bir zehap uyandıran neşriyat yolsuzdur.

Sonra; Yüksek Başkanlığın bu sözlerimi havi tutanağı huzurunuza getirmesi ve muamele yapılması istenmesi keyfiyetine gelince: kendileri haklıdır, hakkıdır, vazifelerini yapmıştır. Ancak o günde olsun, ondan evvel mütaadit celselerde olsun, Demokrat Parti Milletvekillerine karşı yine Tüzük mucibince disiplin cezasını icabettirecek, hattâ Vekillerin küfür hâdiseleri zabıtlarda mevcut iken Başkanlık Divanı her hangi bir suretle bu disiplin cezasını icabettirecek böyle bir küfrün sahiplerini huzurunuza getirmemiştir. Binaenaleyh böyle müsavi muamele yapılmamasına üzülüyorum.

BAŞKAN — Böyle bir muamele mesbuk değildir. (Sağdan gürültüler)

AHMET OĞUZ (Eskişehir) — Reis Bey, sükûneti siz bozuyorsunuz. (Sağdan gürültüler) Siz aradığınız, istediğiniz sükûneti kendiniz ihlâl ediyorsunuz.

BAŞKAN — Neden?

AHMET OĞUZ (Eskişehir) — Gürültüyü siz yapıyorsunuz. (Sağdan gürültüler)

FETHİ ERİMÇAĞ (Edirne) — Âdeta kasti mahsusla hareket ediyorsunuz.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim. (Sağdan gürültüler, sözünü kesme sesleri)

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Böyle bir müsavatsızlık mevzuubahis olmakla beraber yeri değildir, arzu eden arkadaşlara tutanakları takdim edebilirim.

KÂMİL GÜNDEŞ (Kayseri) — Sizin göstermenize ne hacet; kendileri okusunlar.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Esas meseleye gelince; burada sizler ve bizler hepimiz seçilmeden evvel seçmenlerimize ve seçildikten sonra da bütün Türk Milletine ve birbirimizin yüzüne karşı vicdani kanaatlerimizi olduğu gibi izhar etmeye söz verdik, yemin ettik.

Eğer ben burada naçiz bir arkadaşınız sıfatiyle böyle bir kanaati vicdaniye taşıyorsam beni susturmayınız. (Gürültüler).

Dr. AZİZ URAS (Mardin) — Demek sözünüzde ısrar ediyorsunuz?

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Sayın arkadaşlar: Bu Meclisin Türk Demokrasi Tarihinde göreceği çok büyük hizmetler vardır. Tarihe, şerefle kaydedilecek hizmetler görecek vaziyetteyiz. Bu bakımdan bu Meclis çok nazik bir durumda bulunmaktadır. Türkiye'de Demokrasi havasını yerleştirmek için hepimiz aynı şekilde çalışmakla ödevliyiz arkadaşlar.

Burada bir Milletvekili vicdani kanaatini, velevki, bir parti aleyhinde kullansa dahi bunu susturmak ve bunu söylemesini disiplin cezasiyle de olsa bertaraf etmemek lâzımdır. (Gürültüler).

Arkadaşlar : Yurdumuzda demokratik havanın yerleştirilmesi ve kökleştirilmesi için hepimiz aynı şekilde çalışmak mecburiyetindeyiz. Eğer burada bir Milletvekili vicdani kanaatini, velevki bir parti aleyhine de olsa, izhar ederse bunu arkadaşların susturmaması, bunun disiplin cezası ile bertaraf edilmemesi demokrasi icaplarındandır. (Soldan gürültüler.)

Dr. AZİZ URAS (Mardin) — Hakaret başka, sövme başka, vicdani kanaat başkadır.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Sayın arkadaşlar, demin de rica ettim, bir müdafaa hakkım vardır, müsaade edin söyliyeyim, siz de yi-

ne Yüksek Meclisin vazettiği kaidelere riayet ediniz. Eğer ben suçlu mevkiinde isem, ki, ben şahsan suçlu değilim kanaatindeyim. Bu takdirde vazettiğiniz prensipe göre gereken muameleyi tatbik edersiniz, fakat sözümü sükûnetle dinleyiniz. Çünkü bugün siz hâkim vaziyetindesiniz. Ben bugün sizleri karşımda birer dâvacı olarak görürsem beni dinleyiniz ve kendinizi bir hâkim telâkki ederek vereceğiniz kararı düşününüz. (Soldan gürültüler).

Müsaade buyurun beş dakika sonra kararınızı vereceksiniz, yalnız müsaade buyurunuz, müdafaa hakkımı kullanayım.

BAŞKAN — Müdafaa hakkınızı selbeden yoktur.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Sayın arkadaşlar; bendeniz bu suçta hangi haleti ruhiye içinde o sözleri kullanmışsam o haleti ruhiyeyi size izah edeyim ki, nasıl bir haleti ruhiye içinde bu sözleri sarfettiğimi ve bu kanaati vicdaniyeyi nasıl elde eylediğimi izah edeyim.

Sayın arkadaşlar, seçim arifesinde bir cumartesi akşamı birçok vatandaşlarla beraber beni ve üç küçük kardeşimi hapse attılar. Seçim mevzuubahis olduğu zaman gözümün önünde o bodrumda geçen acı günler canlandı, eza, cefa, kardeşlerime yapılan işkence, kardeşlerimin kulaklarından mıhlanmak suretiyle duvarlara vurulması, kendilerinin baştan başa kanlar içinde kalması manzarası gözümün önünde canlandı. Ben böyle feci ve acı bir sahne içerisindeyken nasıl olur da vicdani kanaatimin dışında sahte hissiyat izhar ederim. Pek tabiidir ki, içimdeki duyguyu aynen ifade etmek mecburiyetindeydim. Kardeşimin biri uzun zaman sağır olmuştu, diğer bir vatandaşımızı, İbrahim ismindeki bir vatandaşımıza gözümün önünde işkence yaptılar, dişleri kırılmıştır arkadaşlar, Böyle feci bir manzara karşısında nasıl olur da iktidarın meşru olduğunu huzurunuzda itiraf edebilirim. Ben kazandım arkadaşlar, ben Afyon'da kazandım, fakat bu kazanmam meşru değildir. Hile ister benden gelsin, ister başkasından. Hile yapılmıştır, diyorum. Bu hile ortada dururken ve bu benim içimde yer alırken, bunu nasıl olur da İktidar Partisi meşrudur, derim? Onun için vereceğiniz hükme tabiatiyle boyun eğmek mecburiyetindeyim.

Beni vicdani kanaatimden mahrum etmeyiniz sayın arkadaşlarım.

Hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Kanaatini dinlediniz, vaziyetinden aynı şekilde ısrar etmekte olduğu anlaşılmaktadır. Binaenaleyh başkanlık makamınca yüksek oyunuza sunulacak nokta; kendisinin 3 Birleşim Meclisten çıkarılması cezasıdır. (Azdır sesleri).

Bu noktayı yüksek oyunuza sunuyorum.

Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kemal Özçoban'ın 3 Birleşim Meclisten çıkarılmasına karar verilmiştir.

KEMAL ZEYTİNOĞLU (Eskişehir) — Rica ederim efendim, bunu söylemiyen var mı? Hepimiz söylüyruz.

BAŞKAN — Müsaade buyurunuz, rica ederim, sonra size de ceza veririm.

Dr. AZİZ URAS (Mardin) — Reis Bey, ben de bunu söylüyorum diyor, yani sövüyor.

BAŞKAN — Rica ederim bırakınız artık, bu iş kapanmıştır.

4. — DEMEÇLER

1. — Hatay Milletvekili Gl. Eyup Durukan'ın geçen Birleşimde Erzincan Milletvekili Kemal Çağlar'ın söylediği bir sözü açıklamasına dair demeci.

BAŞKAN — Buyurun Eyup Durukan.

Gl. EYUP DURUKAN (Hatay) — Sayın arkadaşlar; Pazartesi günkü Birleşimde, yeni bir teşekküle verilmek istenen, yabancı bir ismin müzakeresi sırasında söz alan Erzincan Milletvekili sayın Behçet Kemal arkadaşımız, bu yabancı terimi tenkit ettikleri sırada büyük bir heyecan ve asabiyetle komplexs denferiyorite gibi yine yabancı bir kelime kullanarak tenkit lerini bitirdi. Kendileri büyük asabiyet ve heyecanla konuşmakta oldukları için bundan kastettiklerini tamamiyle kavramamış olduğumdan kendilerinden bu hususta bir tavzih ricasında bulunamadım ve tahmin ediyorum ki aynı sebeple o gün Yüksek Kamutaya Başkanlık eden Raif Karadaniz arkadaşımız da kendilerine bu yolda bir ihtar ve tavzih talebinde bulunmadı-

lar. Fakat Milli Savunma Komisyonu arkadaşlarımızdan bunu dinliyenler bu ifadenin ağırlığı karşısında hüzün duyduklarını ifade ettiler. Bunun üzerine o günkü zabtı okuduk, bu zapta göre Sayın Behçet Kemal Çağlar arkadaşımız ifadelerinde aynen: (Doğru dürüst söylenemiyen bir kelimeyi kabul etmekte complexe d'infériorite) aşağılık duygusu görmekteyim ve bunu Yüksek Meclise yaraştıramıyorum; diyorlar. Arkadaşlar, Hükümetin bu teklifini inceliyen ve bugün lisanımızda bulunan ve bizzarure kullandığımız birçok yalancı terimleri de düşünerek büyük bir hüsnüniyetle bu terimin de kabulünde bir mahzur olmıyacağına karar verip Yüksek Huzurunuza sunan Millî Savunma Komisyonudur. Millî Savunma Komisyonu üyeleri arkadaşlarımız Sayın Behçet Kemal arkadaşımızın bu ağır ifadeleri karşısında bir hüzün ve ıstırap duymaktadırlar. Bu sebeple ifade sahibine komplexs denferiyorite gibi yabancı bir terimle süsledikleri ifadelerinden ne kasdettiklerinin tavzih ettirmesini Sayın Başkandan rica ediyorum.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Sayın Generale teşekkür ederim. Meclis tarafından mükemmelen anlaşılan beyanatım kendileri tarafından anlaşılamamış, tavzihine imkân verdiler. Bir tarafta kendini debdebe ve servetiyle cihana hâkim gören milletler henüz millî hattâ kavmi şuura kavuşamamışken; bin şu kadar sene evvel Orhon anıtlarında « Üzeteni basmasar, asrayir telinmeser Türk budunun ibnin törünün kim artatı ?» yani « Üsten gök çökmedikçe, alttan yer delinmedikçe Türk Milletini, memleketini, töresini kim altedebilir? » diyen bir millet vardır. Sonra bu milletin, aynı zamanda sonradan türemiş Avrupa âlimleri tarafından kelime türetme imkânları hayranlıkla karşılanan, zengin bir dili var. O kadar ki bir gizli akademi toplandı da bu kuralları tesbit mi etti diye âlimler hayran oluyor. Sonra da bu dile ve tarihe malik olan milletin, yer yüzünde sayısız devletler kurmuş ve sayısız devletlerin çökmesine sebep olmuş, tarihte kaç defa devirler açmış ordusu var. Bu orduya bir sınıf ekleniyor ve bu sınıfın adı bir ecnebi kelimeden alınıyor. O kelime ki, milletler arası bir terim değildir, bu «complexe d'infériorité », aşağılık duygusudur, bunu bu Meclisten tenzih ederim, dedim. Meclisten tasvip sesleri çıktı ve ben bunu konuşurken bu teklif kimden geldi, hangi komisyondan geçti düşünmedim. Binaenaleyh Muhterem Komisyonun gocunmasını yersiz buluyorum ve fikrimde ısrar ediyorum.

BAŞKAN — Bir şey arzedeyim : Arkadaşımız komisyonu asla kasdetmediğini sarahaten ifade etmiş bulunmaktadır. Binaenaleyh söz esnasında bir mevzunu kazanmak maksadiyle sarf edilmiş bu kelime üzerinde Yüksek Heyetinizin, Yüksek Komisyonunuzun tavakkuf etmesine lüzum görmüyorum. Zannederim; Yüksek Heyet de Riyaset Makamının noktai nazarına iştirak buyurur. (Tamamiyle sesleri) Onun için sayın Generalin ısrar etmemesini rica ederim.

Gl. ZEKİ SOYDEMİR (Çankırı) — Bunda Complexe d'infériorite bir aşağılık ruhunu görüyorum dediler. Bunu Komisyon kabul ettiğine nazaran Meclis de buna iştirak etmiştir. (Öyle şey yok sesleri)

BAŞKAN — Müsaade buyurun, izah edeyim. B. M. Meclisinde her Komisyon içtihadı ve kanaati dairesinde bir teklif getirir. Bu teklif Meclise geldikten sonra hatip o komisyonun noktai nazarının lehinde ve aleyhinde konuşurken bâzan sözün heyecanı ile, dâvasını daha kuvvetle kazanmak için mütalâa dermeyan eder. Bunda takip olunacak nokta, bu işte bir maksat olmadığının tebarüz etmesinden ibarettir. Bu da zannediyorum ki...

Gl. ZEKİ SOYDEMİR (Çankırı) — Geriye alsın efendim.

BAŞKAN — Rica ederim, müsaade buyurun, geçiyoruz bunu. Komisyonu âliniz...

Gl. EYUP DURUKAN (Hatay) — Sayın arkadaşlar, Behçet Kemal arkadaşımızın Türklük ve Türk dili hakkında ve Türk dili için söyledikleri şeyleri, emin olsunlar ki, en az kendileri kadar bizler de biliriz. Ve Komisyonunuz, bunları bilerek müzakere etmiştir. Demin de arzettiğim gibi, lisanımızda, bugün hattâ İçtüzüğümüzde (komisyon) kelimesini kullanıyoruz. (Komisyon) kelimesi Türkçe midir arkadaşlar? Doktor, diyoruz, profesör diyoruz, ordinaryüs profesör diyoruz, radar diyoruz ve bunları konuşuyoruz. Şimdi bunlar, bu şekilde konuşulurken, şimdi bunun arasında, geçen gün de arzettiğim gibi, üzerinde üç gün mütemadi çalışıldıktan ve onun neticesinde, böyle emsali varken, böyle bir kelimenin de kabulü üzerinde fazla durmıyalım. Bunu müttefik ve dostlarımız ordu-

larında kullanıyorlar. Onlarla bu hususta anlaşmak noktasında bir yardımı olur diye bir hüsnü niyete makrun olarak kabul edilmiş ve huzurunuza getirilmiştir. Arkadaşlarımız sözlerinde Türkçe pekâlâ karşılığı bulunan komplexs denferiyorite tâbirini kullanıyor. Ondan sonra da komisyonumuzun böyle bir terimi kullanmış olmasını tenkit ediyor bunu anlamadım. Bundan dolayı hakikaten, ben de dâhil olduğum halde, komisyon arkadaşlarımız büyük bir hüzün duymuşuzdur. Bu hususu Yüksek Huzurunuzda tebellür ettirmekle kendimi vazifeli telâkki ettiğim için tekrar huzurunuzda söz almak lüzumunu duyduğumdan özür dilerim.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Müsaade buyurun. Raif Karadeniz bu celsede başkanlık ettiği için kendisine söz vereceğim.

RAİF KARADENİZ (Trabzon) — Eyup Durukan arkadaşımız, sözleri arasında, o zaman Meclise başkanlık eden Raif aKradeniz Behçet Kemal'in bu beyanına karşı ses çıkarmadı şeklinde bir ifadede bulundular.

Behçet Kemal Çağlar arkadaşımız ogün cereyan eden müzakere sırasında hiçbir suretle Millî Savunma Komisyonunu küçük düşürecek veya komisyonu aşağılık hissi ile tanıtacak bir ifade de bulunmadılar.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Bulunmadım, böyle birşey söylemiş değilim.

RAİF KARADENİZ (Devamla) — O sadece bizde bu kelimenin karşılığını bulmak mümkündür, başka bir ecnebi kelimeyi alıp da bunun yerine ikame etmek, bana bir aşağılık hissi veriyor demek istedi. Yani ben böyle telâkki ediyorum dedi bu kadar zengin bir lisanımız varken aynı kelimenin karşılığını kullanmak, bulmak mümkün iken, bunu kabul etmeyin diye Yüksek Meclisten ricada bulundu, Yüksek Meclis de pekâlâ dedi ve kabul etti.

Sonra Millî Savunma Komisyonunda bulunan arkadaşlarımız bunu kendi üzerlerine almışlardır. Şayet ozaman Millî Savunma Komisyonu arkadaşlarımızı rahatsız edecek veya onlarda böyle bir hissin mevcut bulunduğunu işrabedecek birşey olsaydı ozaman hiç şüphe yoktur ki, Başkanlık derhal müdahale edecek ve sözünü tashih ettirecekti. Meselede bir anlaşmazlık vardır. Gerek Komisyonca, gerek Behçet Kemal Çağlar arkadaşımızca, bu beyanatımın hilâfında birşey olmadığı anlaşılmışsa bahsi burada kapatmalarını kendilerinden rica ediyorum.

BAŞKAN — Efendim, mesele anlaşılmıştır. Behçet Kemal Çağlar arkadaşımız hiçbir veçhile, asla muhterem Savunma Komisyonumuzu incitecek maksatla ağızlarından bir söz çıkarmış değildir. Bu, taayyün ve tavazzuh etmiştir. Yüksek Savunma Komisyonu arkadaşlarımızın bu hususta tatmin edilmiş oldukları intibaı ile gündeme geçiyorum.

KEMAL CEMAL ÖNCEL (Denizli) — Kelime aynen kalıyor mu?

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Yoo, hayır, ne münasebet.

BAŞKAN — O kelime, Millî Savunma Komisyonu ile münasebeti olmadan Kamutay Heyeti Umumiyesinde sarfedilmiş bir sözdür. Ogünkü Reisvekili arkadaşımız bunu tavzih etmiştir. geçiyoruz.

5. — SORULAR VE CEVAPLAR

1. — Kocaeli Milletvekili Cenap Aksu'nun, kömür sıkıntısı sebebinin aydınlatılmasına dair sorusuna Ekonomi Bakanı Cavid Ekin'in sözlü cevabı (6/226)

B. M. Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki soruların Ekonomi Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerini saygılarımla rica ederim.

1. — Kömür sıkıntısı harb yıllarında bile görülmemiş had bir dereceyi bulmuştur. Tevzi ve taksini Devletçe yapılmakta olan bu mühim maddenin istihsal ve ihtiyaç miktarı evvelden malûm olmıyor mu?

2. — Başlıca kömür tevzi edilen Ankara ve İstanbul şehirlerinde 1948 yılında kaç beyanname alınmış ve bunlardan kaçına ne miktar kömür verilmiş ve halen kaç vatandaş sıra beklemektedir?

3. — Kömür işini Hükümet kendisi için üzerinde durulması lâzımgelen bir mesele olarak telâkki ediyor mu? Ediyorsa tevzi ve taksini için

zamanında gereken tedbiri almayı niçin ihmal etmiştir?

Kocaeli Milletvekili
Cenap Aksu

BAŞKAN — Buyurun Ekonomi Bakanı.

EKONOMİ BAKANI CAVİT EKİN (Diyarbakır) — Aziz arkadaşlar; sayın arkadaşımızın soru önergesinde bahis konusu olan hususlara dair vazıh bir cevap arzedebilmek için, müsaade ederseniz kok taş kömürü ve linyit istihsalleri bakımından bugünkü durumumuzu birkaç rakamla aydınlatmak istiyorum.

Taşkömürü istihsali, Zonguldak havzası, Devlet eliyle işletilmeye başladıktan itibaren her yıl muntazam artışlar kaydetmiştir. Filhakika 1947 istihsali, 1943 yılına nazaran % 25 nispetinde fazladır. 1939 a nazaran fazlalık % 46 dır. 1948 istihsali 1947 yılınınkini de geçecektir. Devlet eliyle işletilen linyit istihsalimiz bu yıl 695 000 tonu aşacaktır, 1942 istihsali 276 bin ton idi. artış nispeti % 160 dır. Aynı artış nispeti 1940 senesine nazaran ise % 363 dür. Satışa arzedilen kok 1943 yılının 200 bin tonunna mukabil 282 bin tonu bulmuştur. Artış nispeti % 41 dir. Derhal ilâve etmek lâzım gelir ki, istihsaldeki bu artışlar daha çok çoğalan ve umumi bir inkişafa delâleti itibariyle bir taraftan da memnunlukla karşılanması lâzımgelen istihlâk ihtiyacını gereği gibi karşılıyamamaktadır ve binaenaleyh gerek kömür yakan hususi ve resmî bütün müesseseler de ve gerek ev yakıdında hissedilmekte olan sıkıntı esas itibariyle bundan doğmaktadır. Ev yakıtı konusunda buna kok fiatinin odun ve mangal kömürü fiatlerine nazaran çok ucuz kaldığını da eklemek lâzımgelir. Meselâ kokun bir tonu Ankara'da 45 lira iken odun ancak dört beş misli yükseğine tedarik edilebiliyor. Şimdi suallerin cevabına geçiyorum.

İçinde bulunduğumuz yılda İstanbul'daki kok kömürü beyannamesi adedi 102 100 dür. Bu rakam geçen sene 92 800 idi. Ancak senelerden beri verilen beyanname adedine müracaat vâkı olmadığından ötürü yalnız beyanname mıktarını ölçü olarak almak bizi sıhhatli bir neticeye ulaştıramaz. Bu itibarladır ki beyanname verenlerden müracaat edenlerin mıktarını söylemek ve mukayeseleri bununla yapmak muvafık olur. Bu takdirde ise durum şöyledir: Bugüne kadar kok için vâkı müracaat, geçen senenin aynı devresinin 75 787 sine mukabil, 4 866 fazlasiyle 80 650 dir.

Bunlardan 62 033 aile kömürünü almıştır. Geçen yıl bu tarihte kömür alanların adedi ise 66 776 idi. Geçen seneye nazaran dâhi teslimatta dört bin kadar bir eksiklik vardır.

Buna karşılık Etibank Kömür Satış ve Tevzi Müessesesine mütebaki iki partide karşılanmak üzere müracaat edenlere şimdilik yarım ton kok kömürü verilmek suretiyle ihtiyaçlarının giderilmesi ve böylece kömürsüz bekleme müddetinin kısaltılması yoluna gidilmiştir. Bu tempo ile ay sonuna kadar bekliyenlerin hemen heyeti umumiyesinin istihkaklarının yarısı kadarının verilmiş olacağı anlaşılmaktadır. Burada şunu da nazara almak lâzımgelir ki vâkı davete rağmen tâyin edilen müddette müracaat etmemiş olanların sayısı hayli kabarıktır.

Bütün bunların en son ayda müracaat etmek istedikleri de yalnız kok almak istiyenler için bekleme müddetinin uzamasına kısmen müessir olmuştur. Buna mukabil her istiyene sıraya tâbi olmaksızın ve dilediği miktarda linyit verilmekte olduğunu ve verilebileceğini ve böylece ev yakıt ihtiyacının bu suretle de giderilmesinin mümkün olduğunu açıklamak yerinde olur. Nasıl ki bütün Garbi Anadolu hemen umumiyetle ev yakıtı olarak halen linyit kullanagelmektedir. Ayrıca ve umumi bir fikir vermek maksadiyle şunu da söyleyeyim ki İstanbul'da muhtelif cins maden kömürü olarak 30.XI.1948 tarihine kadar fiilen satılan miktar geçen yılın aynı devresi içindeki satıştan % 10 fazladır.

İstanbul'a ve geçen yıla göre çok daha iyi ve ileri durumda olan Ankara'ya gelince; bu yılki beyanname adedi geçen yıldan 2252 fazlasiyle 56 724 tür. Buna mukabil bugüne kadar müracaat edenlerin sayısı geçen senenin 48 100 üne mukabil bu sene 4548 fazlasiyle 52 648 dir. Bunlardan 47 078 aile kömürünü almıştır. Geçen sene ayni tarihte kömür alanların adedi 45 160 idi. Şu halde geçen sene Ankara'da bu tarihte kömür almıyanların sayısı 2940 idi. Bu sene 5 570 tir. Buna mukabil geçen seneye nazaran müracaat fazlalığı 4 548 dir. Diğer bir ifade ile bu sene bu tarihte geçen yıla göre, İstanbul'un aksine olarak, 1 918 fazla aileye kömür verilebilmiştir. Burada şunu da ilâve etmeliyim ki, Ankara'da son zamanlarda müracaat eden bütün istihkak sahiplerine kömürleri hemen ve fakat taksite

bağlanmak suretiyle verilebilmektedir. Diğer taraftan Ankara'da dahi linyit satışı halk ihtiyacı için emre âmadedir ve bundan istifade edenler de vardır. Ankara'da muhtelif eins kömürden 30 . XI . 1948 tarihine kadar 85 bin ton teslimat yapılmıştır. Geçen yıl bu tarihte bu miktar 77 bin ton idi. Artış % 11 kadardır.

Bütün bu rakamlar böylece belli olduktan sonra 1948 yılı başından bugüne kadar İstanbul depolarına ulaşan kok miktarlarının da, geçen yılın bu devresine ait miktardan ancak birkaç bin ton kadar noksan olduğunu arzedersem, sevkiyat bakımından da durumda kayda değer bir aksaklık olmadığı anlaşılır. İstihsalde aksaklık yok, sevkiyatta yok, fakat istihlâk mütemadiyen ve müstemirren artıyor.

Soru önergesinde bugünkü sıkıntının harb içinde dahi görülmediğine işaret edildiğine göre, yıllardanberi, depolarda halkın emrine âmade tutulan kok kömürü miktarının da her sene arttığını söylemeliyim. Bundan evvel verdiğim umumi kok istihsal rakamları buna bir cevap teşkil eder. Bu bahsi hulâsa edersem, Ankara'daki durumu, belki kok zaviyesinden mütalâa etsek dahi diğer yıllara nazaran hayli ilerde olduğunu ve buna mukabil İstanbul'un Zonguldak sömikoku bakımından % 10 fazla sevkiyata rağmen mücerret kok yönünden geride olduğunu söylemek lâzımdır. Bunun bellibaşlı iki sebebi vardır; biri, Karabuk'ün kok teslimatının kendi imalât programının seyri icabı olarak, geçen senenin yedi aylık devresine nazaran altı, yedi bin ton eksik oluşudur ki, buna mukabil istihsal ettiği mamul demir bir evvelki yıldan 3 000 ton kadar fazla olacaktır. Diğer bir sebep de son aylarda İstanbul'a kok kömürü sevkiyatının, havaların muhalefeti dolayısiyle, kısmen hafif bir âkıza uğramış olmasıdır. Demin de söylediğim gibi geçen seneye nazaran, sevkiyatta birkaç bin ton eksiklik vardır. Yukarda temas ettiğim için bunun üzerinde durmıyacağım.

Sorularından birisi de istihsal ve istihlâk miktarlarının evvelden malûm olup olmadığıdır

İstihsal yılına girmeden evvel yapılan iş programlarında yıl içinde yapılacak istihsal alâkalı teşekküller tarafından tahmin edilmekte ve umumiyetle bu miktar tahakkuk ettirilegelmektedir. İhtiyaç ise bir evvelki yılın fiilî sarfiyatı göz önünde tutularak tesbit edilmektedir. Buna mukabil yıl içinde türlü âmillerle her yıl teknik ve iktisadi sebeplerle ihtiyaçların bir miktar daha arttığı görülmektedir.

Halk ihtiyacı bakımından ise evvelden tahminde bulunmak mümkün olamaz. Bu bahiste söylenecek netice şudur: İstihlâk temposuna göre istihsal yapmak. Bugün için bu maddeten mümkün değildir. Bunun sebeplerini geçen sene radyo konuşmamda ve Bütçe konuşmalarında olduğu gibi açıkladım. Şu halde asıl olan istihsaldir. ve istihlâk, şimdilik buna uymıya mecburdur. Bugün için realite budur. Yarın için düşündüklerimize ayrıca temas edeceğim. Şurası kayde değer ki, günlük istihsal, senenin fırtınalı zamanları müstesna istihlâki karşılamak için istihlâke sevkedilmektedir. Demindenberi arzettiğim talep ve istekler muvacehesinde kok stokları tesisine maddi imkân kalmamıştır.

Son soru: Kömür işinde Hükümet kendisi için üzerinde durulması lâzımgelen bir mesele olarak telâkki ediyor mu?

İkinci fıkrası : « Tevzi ve taksimi için zamanında alınması lâzımgelen tedbirleri niçin ihmal etmiştir » şeklindedir.

Sorunun birinci fıkrasına verilecek cevap tabiatiyle tamamen müspettir.

İkinci fıkranın cevabına gelince : Bütün bu rakamların ve malûmatın ışığı altında durumun mütalâası gerektiğine işaret etmekle yetinecek ve peşin olarak verilmiş bir hükümün bu mâruzatımla tadili kaabil ise sevineceğim.

Bütün bu mâruzatımın heyeti umumiyesini bir neticeye bağlamak lâzımgelirse şunları söylememe müsaadenizi rica ederim:

Esas dâva istihlâkle ayarlı bir istihsal sağlamaktır. Büyük para ve uzun zaman ve Havzadaki sistemin istihsalinin ıslahına ve takviyesine taallûk eden bu işe harb içinde başlanamazdı. Tesisleri getirmeye maddi imkân yoktu. Harbden sonra evvelki hazırlıklardan da istifade edilerek teşebbüse geçilmiştir. Amanejman plânı hazırlanmış, kredi imkânları her sahada müspet sonuç vermiş haldedir. İlk hamlede istihsalin % 30 unu aşan bir artışa, tedrici bir artış olsa dahi, % 30 a birden gelmeye yani iki üç seneden evvel kavuşmaya imkân yoktur ve beklenemez.

Bunun yanında Ağaçlı ve Kükürtlü linyitlerinin işletilmesi için arama etüdlerimiz bitmiştir. İşletme safhasına geçme hazırlıkları başlamıştır. Bunu en kısa zamanda tahakkuk ettirilmesi du-

rumda kayde değer bir ferahlık doğuracaktır.

Yine aldığımız kararlar arasında kok ve biriket Fabrikalarının en kısa zamanda tesisi mevzuu bahistir. Kaldı ki, Karabük'teki Kok Fabrikası asıl olarak piyasaya kok satmak için de kurulmuş değildir. Onun kok istihsali ancak kendi ihtiyacına yetmelidir. Gerek bu bakımdan, ve gerek diğer illerimizin ihtiyaçları yönünden durum yeni bir tetkika tâbi tutulmaktadır. Son olarak halkın behemehal linyit yakmaya alışması lâzımgelmekte olduğuna ehemmiyet ve ısrarla dokunmalıyız. Bu radikal tedbirler yanında esas dâvayı kökünden halletmemekle beraber tatbikatta raslanabilecek aksaklıkların bertaraf edilmesi ile daha mütekâmil bir şekli tevziin sağlanmasına da çalışılması tabiîdir.

CENAP AKSU (Kocaeli) — Muhterem arkadaşlar; Sayın Bakanı dikkatle dinledim. Kömür sıkıntısının giderilmesi yolunda Sayın Bakan bizce malûm olandan daha fazla bir malûmat vermediler. Ben diyorum ki, kömürün istihsali de, tevzii de inhisar halinde Devletin elindedir. İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerimizin, bilhassa bu iki şehrin kömür ihtiyacını Devlet taahhüt etmiş bulunmaktadır. Bu taahhüde müsteniden de halktan beyanname istenmiş, bu beyannameler üzerine ordinolar kesilmiş ve daha yaz aylarından itibaren, (Bu seneden bahsetmek istiyorum) kömür paralarını Devletin kasasına yatıran binlerce vatandaş biraz evvel Bakanın da ifade ettiği gibi, kömürünü alamamış ve sıra yüzünden perişan bir halde beklemekte bulunmuştur.

Geçenlerde İstanbul'a gitmiştim, etraftan kömür sıkıntısı hakkında sızıntılar, sızlanmalar duydum, biraz meşgul olmak istedim, oturduğum Kadıköy semtindeki tevzi bürosunun kayıtlarına müracaat ettim. Yaz başındanberi bu büroya 6700 vatandaş müracaat etmiş ve para yatırmış, muhtelif tarihlerde, Bundan ancak Kasım ayının son günlerine kadar 3000 vatandaşa kömür verilebilmiştir.

Şu hale göre 3 600 vatandaş sıra beklemektedir. Yani yarısından fazlasına o tarihten sonra verilmektedir. Sayın arkadaşlar, bu sıraya girenlerin ve sıra bekliyen vatandaşlar iktisadi vaziyetleri yüksek olanlar değildir. Parası zamanında bulunmıyan ya sabit gelirli yahutda geliri az vatandaşlar olduğunu arzetmek vazifemdir. Her yıl aynı miktarda verilen bu mühim maddenin ihtiyaç miktarı aşağı yukarı malûmdur. Bunu Bakan da ifade buyurdular. Kömür istihsali doğrudan doğruya Devletin elinde olduğunu bakan da ifade ettiler. Bendeniz de aynı şeyi ifade ediyorum. Geriye münakale vasıtaları kalıyor. Bu da hemen hemen devletin elinde temerküz etmiş denilebilir. Şu halde mevcut kömürü mâlûm ihtiyaca taksim etmekten başka devletin yapacağı iş yoktur. İşte bunda bir tedbirsizlik olduğuna işaret etmek isterim.

Odunun çekisinin 20 - 25 liraya mangal kömürünün de kilosunun 20 - 25 kuruşa satıldığını düşünecek olursak kömür vereceğim diye vatandaşın parasını elinden alarak ordinolar ifa ederek onları kara kışın kucağına atmakta isabet olduğuna kani olanlardan değilim.

Ne yapalım, diyorlar, bütün istihsalimizi taksim ve tevzi ediyoruz.

Bunu doğru yapabilseler iyi. Zaten istihsalden fazlasını istiyen yok. Ama bu tevzi sisteminde, tâbiri caiz görülürse, bir beceriksizlik var gibi geliyor.

Efendim, evvel ve ahır her mesele üzerinde bu kürsüden birkaç defa tekrar edildi Ekonomi Bakanlığının bence tek kusuru ihtiyacı zamanında görüp vaktinde tedbir almamak olmuştur. Bu her işte böyledir. Elinde böyle mükemmel doneler mevcut iken tedbir almamak yüzünden yüzlerce ve hattâ kendi hesaplarına göre binlerce vatandaşı bu soğukta kömürsüz bırakmanın kusurluluğunu Yüksek Huzurunuzda arzetmeyi bir vazife bilirim. Hükümet taahhüdünü behemahal zamanında yerine getirmek mecburiyetindedir. Bunu istemek de vatandaşın hakkıdır. Geçen yıldan fazla ihtiyaç olmuştur buyurdular. Bendeniz bunu fazla vârit görmüyorum. Çünkü geçen yıl da kömür almış elinde ordinosu bulunmıyan vatandaşa her ne suretle olursa olsun kömür vermemek kaidedir. Yeni yapılan apartman ve meskenlere gelince buralarda halen oturanlar daha evvelce o şehirde ikâmetgahları mevcut olan insanlardı.

Kendileri burada rakama istinaden ifade buyurdular; ihtiyacın artmış bulunduğunu kabul etmiş olsak dahi Devletin elinde mütemmim tedbirler almak imkânı daima mevcuttur. Şunu unutmamak gerektir ki, kömür meselesi yakacak meselesinin ancak bir dalını teşkil eder. Bir taraftan Orman Kanuniyle ormanlarımızdan ya-

kacak için katiyatı asgari hadde indirmiş bulunuyoruz, diğer taraftan da sıhhi ve ekonomik üstünlüğü dolayısiyle kömürde ısınma halk için tercih edilir bir sistem olma yolunu tutmuştur. Bundan memnun olmak lâzımgelir. Sayın Bakan da bundan memnuniyetle bahis buyurdular. Ama derhal ifade ettiler ki, kömür istihsalimiz ihtiyacımızın ancak kalil bir kısmını karşılıyacak mahiyettedir. Peki, öyle olduğunu kabul ediyoruz, o halde başka bir tedbir aramak vazifesi bana, vatandaşa mı düşer? Bu da Hükümetin vazifesidir. Meselâ kendilerinin de ifade buyurdukları gibi, yurdumuzun her tarafında bol bol mevcut olan linyit madenleri vardır. Bunun istihsaliyle istihlâkini teşvik etmek lâzımdır. Hükümet bunu ele alırsa birkaç yıl içinde yakacak meselesini bertaraf etmek mümkün olduğu gibi diğer taraftan da ormanlarımızın harabiden kurtarılması için bir tedbir olarak bunu ortaya atmak mümkündür. Ormanlarımızı muhafaza etmek için şiddetli teyit maddeleri koymak yolundan daha kuvvetli mesnetler elimizde varken Hükümet olarak bunu düşünmüş olmak kâfi değildir. Bunu düşünmüş olduklarını şimdi ifade buyurdular. Tatbikata geçmek lâzımdır.

Bir ton linyit kömürünün 36 liraya satıldığı ve linyit kömürlerinin yakılmasının zor ve hususi tertibatlı sobalara ihtiyaç gösteren bir madde olduğu düşünülürse halkımızın bihakkın koka ve odüna doğru kaymış olduğunu anlamak mümkün olur. Onun için bu teşviki yapmak, Hükümetin vazifesidir, bütün elindeki vasıtalarla bu işi kendisine mal etmiş olmasını görmek isteriz.

Şarkta, şark vilâyetlerimizde gayet iptidaî maddelerin yakacak maddesi olarak kullanıldığını Sayın Bakan da pek iyi bilirler. Erzurum'da, bir arkadaş söyledi ve Erzurum Milletvekilleri arkadaşlarından da sordum, doğruluğunu teyit buyurdular, Erzurum'daki linyit ocaklarının işletilmesi için Bakanlığa müracaat etmişler; Hükümet işletecektir, size veremeyiz diye cevap vermişlerdir.

Arkadaşlar, meselenin mahiyetini biliyoruz. Fakat tezek yakan halka, biz işleteceğiz diye, işi talik etmekte de bir isabet olduğunu kabul etmem. Bir taraftan vatandaşa izin verilsin, diğer taraftan da kendileri yapsınlar. Her medeni millet gibi yaşamaya lâyık olan Milletimizin kömüre olan ihtiyacı her gün artacaktır ve artmalıdır.

Hükümetin bir yakacak istihsal ve yakacak tevzi plânı olmalıdır. Meselâ beş yıllık bir program yapılmalı ve ne kadar ve ne çeşitten kömür istihsal edeceğiz; bunun ne miktarını halkımızın, fabrikalarımızın ve sanayiimizin ihtiyacına tahsis edeceğiz, ve geri kalan yakacak maddesini nereden temin edeceğiz. Bütün bunlar tesbit edilmelidir. Ekonomi Bakanı böyle bir programı olduğunu bana ifade edebilir mi? Geçen yıla nazaran bu yıl istihlâkimiz artmıştır, istihsalimiz ihtiyaca tekabül etmemektedir sözüyle bu mühim işin içinden sıyrılmak bence realitelere göz yummak ve Meclis murakabesine gereken ehemmiyeti vermemekten başka mâna ifade etmez. İstanbul'da ve Ankara'da çekilen kömür sıkıntısı meydandadır.

BAŞKAN — Cenap Aksu, üç dakikanız kaldı, konuşmanızı ona göre tanzim ediniz.

CENAP AKSU (Devamla) — O müddet kâfidir.

Geçen yıla nazaran bu yıl Ankara ve İstanbul'da kömür istokumuz daha azdır buyurdular. Bu böyledir. Eğer böyle olmasaydı binlerce halk kömür tevzi depoları önünde nöbet beklemezdi. Eğer Sayın Bakan birgün lûtfedip kömür veren depoları teftiş buyurmuş olsalardı bana hak verirlerdi.

Bendeniz kendilerinden büyük bir şey istemiyorum. İstediğim şudur : Kömür tevzi depolarını çoğaltmak. Meselâ Kadıköyde 3 600 vatandaşa yaz sonuna kadar sıra gelmiyecektir, buna maddi imkân yoktur. Bu, istihsalle istihlâkla alâkalı birşey değildir.

Kömür istihsalini hızlandıracaklarmış. Lûtfederler memnun oluruz.

Depoları vaktinde doldururlar, semt semt kömür tevzi depoları açarlar ve uzun formalitelerden de halkı kurtarırlarsa, daha salim yollara baş vurmak suretiyle herhalde sıkıntının ehemmiyetli bir surette azalacağına bendeniz inanırım. Eğer kömür stokları yoksa, eğer mevcut kömür stokları ihtiyaçları giderecek mahiyette değilse niçin halka muayyen ölçü dâhilinde kömür tevzi edeceğiz diye evvelden ilân yapıyorlar.

Ekonomi Bakanlığı hesabını, mevsimi gelmeden de hazırlığını yapmak mevkiinde olduğunu nutuyor mu? Ben geçenlerde İstanbul'da iken

elinde iki tonluk bir ordinosu bulunan bir vatandaşla karşılaştım. Dedi ki 90 lira buldum, borç ettim, bir kaç gün işimden kalmak pahasına bu ordinoyu alabildim; rica ederim, bilhassa bu noktaya dikkat buyurunuz, birkaç gün işimden kalmak pahasına alabildim diyor, bir ay sonra gelirsiniz dediler, bir ay sonra gittim bir ay daha müddeti uzattılar, onlar ya zamanı bilmiyorlar, yahut da kışı görmüyorlar dedi. Bir aylık bir zaman içinde kömür şirketi müdürüne, bana paramı iade edin, çünkü ben bu para ile (doksan lira elime geçerse) birkaç çeki odun alırım çoluk çocuğumu kışın şu şiddetli zamanında muhafaza etmiye çalışırım. Fakat, bana diyor, yine bir aylık beklemekten başka bir şey vermedi.

Ben bu vatandaşa verecek cevap bulamadım, acaba Ekonomi Bakanı ne buyuracaktır? Bundan daha elim vaziyette binlerce vatandaşa tesadüf etmek mümkündür. Merak ediyorum, acaba kolayca cevap verebilirler mi?

EKONMİ BAKANI CAVİT EKİN (Diyarbakır) — Hiç şüphesiz.

CENAP AKSU (Devamla) Ekonomi Bakanlığının, bendeniz şahsan ancak Ticaret ve Çalışma Bakanlıkları ile birleştiği veya ciddî bir işbirliği yaptığı takdirde bu memlekete faydalı olacağına kaniim.

Kömür sıkıntısı hakkındaki izahatları beni de, nöbet bekliyen vatandaşı da tatmin etmedi.

EKONOMİ BAKANI CEVİT EKİN (Diyarbakır) — Tavzi için kısa bir şey arzedeceğim.

BAŞKAN — Rica ederim, tavzihden başka bir şey yapmayınız.

MUAMMER ALAKANT (Manisa) — Tavzih edilecek bir şey yoktur.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, onun takriri de bendenize aittir.

EKONOMİ BAKANI CAVİT EKİN (Diyarbakır) — Onu takdir de bana ait.

BAŞKAN — Gayet tabiidir ki, Vekillere imtiyaz yoktur.

KÂMİL GÜNDEŞ (Kayseri) — Bugün Vekil Beye söz vermezseniz bitaraf hareket etmediğiniz anlaşılır, yoksa kendi işinizi kendiniz bozuyorsunuz.

BAŞKAN — Müsaade buyurun yalnız bir noktayı aydınlatacaktır. Tavzih sadedinde olmak üzere maddi bir iki noktayı aydınlatacaktır. Yoksa bir mütalâa arzedecek değildir, aksi takdirde ona da söz vermem.

EKONOMİ BAKANI CAVİT EKİN (Diyarbakır) — Bu ihtar olmasaydı...

BAŞKAN — Rica ederim tavzihten başka bir şey söylemeyiniz.

EKONOMİ BAKANI CAVİT EKİN (Diyarbakır) — Evvelki mâruzatımın dünü, bugünü ve yarını kâfi derecede aydınlatmış olduğu kanaatindeyim. Alakant arkadaşım ister menfi mânada, ister müspet mânada anlasınlar: sözlerime ilâve edilecek şunlardır: Arkadaşım dediki «Fazla kömür verilmiştir, geçen seneye nazaran İstanbul ve Ankara'da şu kadar aile fazla müracaat ettiler» Böyle bir şeye inanamam. Kendileri de emin olabilirler ki, verdiğim rakamların hayatımın sonuna kadar mesuliyetini taşıyorum. Mücerret konuşmadım. Diğer hususlarda söyledikleri noktalara geliyorum; kendileri bekleme bakımından acıklı bir manzara gösterdiler. Ben de linyitin emre âmade olduğunu söylemiştim. Bir adam müesseseye müracaat ederek kömürü verilmediğinden 90 lira elinde kaldığından bahsile paramı verin diyebilir. Bu bir hâdisedir, ve olmaması lâzımdı. Yalnız adamın adresini tasrih ederlerse emin olsunlar ki, lâzımgelen takibat yapılacaktır. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Gündeme geçiyorum.

5 — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Yozgad Milletvekili Sırrı İçöz ve üç arkadaşının, Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti Üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminde bulunan Üyelere vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (2/42) [1]

BAŞKAN — Arkadaşlar, bu tasarının bun-

---

[1] *16 sayılı basma yazı tutanağın sonundadır.*

dan evvel beşinci maddesine kadar, beşinci maddesi dâhil, Yüksek Heyetiniz tarafından kabul edilmişti ve önceden ivedilik kararı da verilmişti. Bu itibarla ivedilikle görüşülecek maddeler arasına alınmış bulunmaktadır. Geçen Birleşimde komisyonda 1,5 ayı geçen bir zaman kalmasından dolayı İçtüzüğün hükümleri dairesinde, gündeme alınmıştı. Şimdi komisyonun altıncı maddesini okuyarak müzakereye devam edeceğiz.

MUHİTTİN BAHA PARS (Bursa) — Kabul edilen maddeler de okunsa da tahattür etsek.

BAŞKAN — Tab ve tevzi edilmiştir, elinizde vardır.

Arkadaşlar, bu talep mûtat ve usule uygun değildir, onun için devam ediyoruz.

MADDE 6. - Vatan hiyaneti suçundan idam edilenlerin ikinci maddede yazılı dul ve yetimleri bu kanun hükümlerinden faydalanamazlar.

NECMEDDİN SAHİR SILAN (Tunceli) — Sayın arkadaşlarım; Bu kanun teklifi hakkındaki düşüncelerimi, Büyük Meclisin 20 Şubat 1948 günündeki kırkbeşinci Birleşiminde arzetmiş bulunuyorum. Bununla beraber, bugün de, bu konuda kısaca durmayı vazife sayıyorum.

Arkadaşlarım; bu kanun teklifi ile istihdaf edilen esas, Millî İstiklâl Mücadelemizde, Sivas Kongresi Temsil Heyeti ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin birinci döneminde bulunmuş ve bugün bir çoğu hayata gözlerini kapamış, sayıları hayli azalmış olan üyelerin, vatanperverlerin vatani hizmetlerini takdire mâtuftur.

Bu böyle olduğu içindir ki bu hizmeti değerlendirmekte Yüksek Kamutayın, çoğunluğunun esas itibariyle, mutabık bulunduğunu sanıyorum.

Ancak, bu kanundan faydalanacak olanların tâbi olacağı muameleler ve şartlar bakımındandır ki kanun teklifinin gerçekleşmesi, kanunlaşması gecikmiş bulunmaktadır.

Çünkü, bâzıları esaslı, bâzıları teferruat mahiyetinde dahi sayılan bu yeni tesisten faydalanacak olanlar için bu kanun teklifine bâzı hükümler konulması derpiş edilmiş, bu maksatla muhtelif düşüncelerde bulunulmuştur.

Böylece ileri sürülen teklifler, verilen önergeler, bir yandan Bütçe Komisyonumuzda, diğer yandan Büyük Millet Meclisimizde üç ayrı Birleşimde inceleme ve tartışma konusu olmuştur.

Bütçe Komisyonunda ve Yüksek Kamutayda geçen görüşme safhaları üzerinde yeniden açıklamalarda bulunmayı, Büyük Meclisimizin vaktini kaybetmemek bakımından, doğru görmüyorum.

Yalnız altıncı maddenin medlûlüne göre bir nokta üzerinde durmak istiyorum. Bu maddeye göre, vatani hiyanet suçundan idam edilenlerin ikinci maddede yazılı dul ve yetimleri bu madde hükümlerinden faydalanamıyacaklardır. Ben esas itibariyle Temsil Heyeti ile Büyük Millet Meclisinin birinci döneminde bulunanların ve mensuplarının mutlak olarak bu kanundan faydalanmalarına taraftar olduğumu ilk görüşümde arzetmiştim.

Ancak madde, Büyük Meclisin 10 Mayıs 1948 günündeki elli yedinci birleşiminde görüşülürken Behçet Kemal Çağlar arkadaşımız rejime ve inkılâba ihanetten hüküm giymiş, vatan hiyaneti suçu ile mahkûm edilmiş olanlar üzerinde durmuş ve isyan hâdiselerine karışanlardan bahsetmiştim.

Söz konusu olan isyanlar rejime ve inkılâba ihanet olduğuna göre arkadaşımızın Büyük Meclisinizce nazara alınmış olan soru önergesini, bu yöndeki noktai nazarını Bütçe Komisyonumuzca tesbit edilen madde ile telif edici bir şekli, bu kanun teklifinin bugün kanunlaşabilmesi için, bir önerge ile Yüksek huzurunuza arzediyorum.

Böylece, Bütçe Komisyonunuzun tanzim ettiği altı maddenin « vatan hiyaneti suçundan idam edilenlerin » tarzındaki fıkrasından sonra « ve isyan hâdiselerine karışarak maktul düşenlerin » fıkrasının ilâvesini, bu kanun ile ilgili olanların daha fazla beklememeleri, biran önce faydalanabilmeleri için, yüksek takdir ve tasvibinize sunuyorum.

Bu esasa, teklif sahibi arkadaşımızın da Bütçe Komisyonumuzun da, Yüksek Kamutayın da iltihak edeceğini umuyorum. Bu fıkranın ilâvesi ile olsun veya Bütçe Komisyonunun teklif ettiği şekilde olsun bugün bu kanunun çıkarılması hakkındaki ricalarımı tekrar ile sözlerime son verirken vatanseverlerle mensupları adına şükran duygularımı arzetmeyi bir borç sayıyorum.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Efendim, meseleyi, birkaç defa huzurunuzda tavzih etmiştim. Şimdi arkadaşım da bana iltihak ederek izahta bulundu. Yalnız şahsi ve nâçiz kanaatime göre değil, Âli Meclisin bu şekilde izhar

ettiği kanaate göre; Millî bir âtifet olarak, Millî bir kadirbilirlik olarak, bunu hak edebilmiş olmak için bu insanların ömürleri boyunca örnek insan hasletini muhafaza etmeleri yani vatani hiyanette bulunmamaları, irtişa ve irtikâptan mahkûm olmamaları, isyan hareketlerine iştirakle Devlete karşı vaziyet alıp maktul düşmemiş olmaları ve âsilere yataklık etmiş bulunmamaları lâzımdır. Bu vasıflar kendilerinde bulunmıyanlar vatani hizmet tertibinden örnek insan olarak yeni bir âtifeti hak edemezler. Bütçe Komisyonu yalnız vatana ihanetle idam edilenleri müstesna tutmuştur. Ben bunu kâfi görmüyorum.

Geçen sefer arzetmiştim ki, hakikaten bu millî kadirbilirliğe lâyık olan arkadaşların müşkül durumları devam etmesin ve bu iş çabuk neticelensin. Fakat şimdi mademki arkadaşlarımın teklifi ile bu iş nasıl olsa encümene iade edilecektir, şu halde benim evvelce teklif ettiğim fakat Bütçe Encümeninee hukuki bir şekilde hulâsa edip maddeleştirilemiyen hükmü ben kendim tesbit ettim, belki bu benim tesbit ettiğim fıkra hukuki terimlere uymaz şekildedir, fakat istirham ettiğim şudur:.

«Vatan hiyanetiyle idam edilenler» yerine «Vatan hiyanetinden, irtişadan, irtikâptan mahkûm olanlarla, isyan hâdiselerinde Devlete karşı durum aldıkları veya âsilere yataklık ettikleri sabit olanlar» şeklinde genişletilmesini teklif ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun Muhittin Baha Pars.

MUHİTTİN BAHA PARS (Bursa) — Muhterem arkadaşlar, birkaç arkadaş bana, sen çıkma, bu işle alâkalısın dediler. Benim tekaüt maaşını alacak ihtiyacım da yok, onu bilirsiniz. Bundan otuz sene evvel vatandaşlardan 400 kişi bu hizmete getirilmiş, siz de olabilirdiniz, siz de gelebilirdiniz. Zeyid ve Amir de gelebilirdi.

Başlarında Atatürk gibi büyük bir dâhi sayesinde sizin de yapabileceğiniz işi yapmışlar, hizmet etmişler, memleket kurtulmuş ve hiçbir şey düşünmiyerek memleketlerine avdet etmişler. Ve Milletten mükâfatlarını almışlar. Memleketlerine döndükten sonra sokağa çıkamaz olmuşlardır. Çünkü sokaktan geçerken kahvede herkes ayağa kalkmış ellerini öpmeye başlamış ve bu bir ay, iki ay devam etmiş. Nihayet bunların içinden bâzılarının çok perişan vaziyete düşdükleri görünmüş, müracaat etmişler sizlere, sizlerin de onların vazifesini görmesi her zaman kabildi siz, kemali heyecanla bu işi iptidasında kabul etmişsiniz, fakat ne talihsizlik eseri ki, her toplantıda bu zavallıların, haysiyetlerinden biraz eksiltilmiş, ihtiyaçlarından bahsedilmiş, fakirühal ilmühaberi getirsin denilmiş, bu iş bir atıfet halinde bugün dahi telâkki edilmektedir, genç şairimize göre, Kapımızın önünde ihtiyaç içinde bulunanlar var, fukaraya beş lira, beş kuruş verir gibi atıfet kabilinden para veriyorsunuz.

Bana dediklerine göre bugün bu ihtiyaç içinde bulunanlar dahi sizden bir şey istemiyorlar. Eğer memlekete bir hizmet olarak, kendilerine bir kıymet izafe etmiyorum, bu bir şans işidir. Bulunanları dahi, Türk Milletinin kadirşinaslığını göstérin ve artık bu işi burada bitirin. Rica ederim burada, aç kalan arkadaşlar vardır, bundan emin olunuz. Bir sene, bir sene daha bekliyorlar. Bu iş eğer bir mükâfat idiyse, yirmi beş sene evvel verilmesi lâzımdır. Ve o zaman bu millete müracaat edilseydi, buna sizin müvekkilleriniz istisnasız olarak bütün reylerini verirlerdi. Bu kadirşinas Türk Milletine bugün dahi müracaat edilse, hakikat anlatılsa sizin kadar, - af buyurunuz heyecanımdan söyliyorum - bu kadar fazla bu millet düşünmez. Bir mükâfatsa onu bir mükâfat olarak verirlerdi, rica ederim arkadaşlar bu işi daha fazla uzatmayın.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Efendim, ben millî atıfet dedim. Merhametten bahsetmedim. Kadirbilirlik ve atıfet, millî kelimeleriyle beraber olunca bir insanın hayatında mazhar olacağı en büyük şeydir. Eğer Türkçeyi iyi bilmiyorsam Muhittin Baha Pars ağabeyim beni affetsinler. Millî atıfet ve kadirbilirlik diyorum. Buna lâyık olacak insanları o kadar büyük görüyorum ki, içlerinde hayatının son kısmında dalâlete sapmış kimseler olmasın. Gelecek nesiller tarafından isimleri dedikodusuz ezber edilsin diyorum. O müstesna insanların takdirine ve terfihine kendileri kadar taraftar olduğuma lûtfen emin bulunsunlar. Fakat kendileri de ilk Meclisin içindeydiler, kendi kadirlerinin millet tarafından bilinmesi ve tesbit edilecek isimlerin gelecek nesiller tarafından istisnasız hürmet görmesi için benim dediğim şartın gerçekleşmesi lâzımdır.

MUHİTTİN BAHA PARS (Bursa) — Teşekkür ederim.

OSMAN NURİ KÖNİ (İstanbul) — Bendeniz bu altıncı madde üzerinde biraz durmak istiyorum.

Arkadaşlar; bu maddeyi biraz müphem görüyorum, mânayı kanunisi itibariyle müphem görüyorum. Hiyaneti vataniye suçundan bahsediliyor eğer bundan maksat ilk Meclisin çıkardığı 2 numaralı Kanun ise buna diyecek yok. Yok, hiyaneti vataniye suçu şâmil bir mânada kullanılıyorsa mevzuatımızda böyle bir suç yoktur. Yalnız hukuku ceza edebiyatında vardır, hepimiz kullanırız hiyaneti vataniye terkibini ve tâbirini. Ceza Kanununun birinci babı vardır, birinci faslı vardır orada, hakikaten birtakım suçlar mevzuubahis. Devletin emniyetine, şahsiyetine karşı işlenmiş suçlar bahis konusu oluyor. Fakat hiyaneti vataniye diye bir suç görmüyorum. Yalnız bu ilk Büyük Millet Meclisinin çıkardığı 2 numaralı Kanunun birinci maddesinde tarif edilmiş. Bu kanun daha evvel mülga Bidayet mahkemeleri ve İstiklâl mahkemeleri tatbik etmiştir. O kanun mucibince idam olunan veya ozamanki tâbirle küreğe, şimdiki tâbirle ağır hapse mahkûm olanlar vardır. Şimdi bu madde ile müphemiyet içerisinde kalıyoruz. Bendenizce hiyaneti vataniye tâbirinin kullanılması kanunda yeri bulunmıyan bir tâbirdir, bunu nasıl bir mefhumla alacağız. 2 numaralı Kanuna dâhil suçlar mı, yoksa Ceza Kanununun birinci babında birinci faslında dâhil olan suçlar mı? Bunu mu anlıyacağız? Bendeniz bunu kavrıyamadım, burası bence karanlık kaldı, affedersiniz. Evet, «Hiyaneti vataniye» terkibi vasfını her zaman kullanıyoruz, bu ceza ve hukuk edebiyatında var ama kanunlarımızda yer bulmamıştır. Eğer hiyaneti vataniye namiyle Devletin varlığına karşı işlenen suçlar kasdediliyorsa bunun tesbiti icabeder. Çünkü bu, şumullü ve elâstikiyeti haiz bir tâbir ve terkiptir, insanı yanıltabilir.

Sonra ben başka bir aksaklık görüyorum, kanaati vicdaniye ve kanuniyemi söylemek mecburiyetindeyim :

Bu suçtan idama mahkûm olanlar var. Ozamanki tâbiri kullanacağım, küreğe mahkûm olanlar var. Beraet edenler vardır. Birinci Büyük Millet Meclisinin teşekkülündenberi sekiz defa affı umumi ilân edilmiştir. Affı umumî demek, bütün suçları ortadan kaldıran bir af demektir. Ortada ne suç kalır, ne mücrimiyet kalır. Günahlılar bigünah olur, tertemiz olur. Bunun mânayı kanuniyesi budur. Yani suç yapmamış olur, ağza bile alınmaz.

Şimdi ne oluyor; güreğe mahkûm olanlar müstefit olacaklar. Sağ iseler bu parayı alacaklar, aileleri de bundan istifade edeceklerdir. Bir de idama mahkûm olup da her nasılsa kaçarak yakalarını kurtaranlar, ölmüşse aileleri de bu parayı alacaklardır. Fakat idam edilenlerin yetim ve dul ailesi bu parayı alamıyacaklardır. Bence bu bir aksaklıktır. Öteki gelmiş Hükümete teslim olmuş, Hükümete, mahkemeye, adalete, İstiklâl mahkemesine teslim olmuş. Sonra mahkûm olmuş ve idam edilmiş. Ama öteki kaçan bir kolayını bulmuş, kaçmış ve idamdan yakayı kurtarmıştır. Sonra araya affi umumi giriyor, affediliyor. Dikkat, ötekininki şenaattır. Çünkü Hükümete teslim olmamıştır, adaletten kaçmıştır. Halbuki beriki teslim olmuştur, kabahati teslim olmasıdır, mahkûmiyet belki de doğrudur, yanlış demiyorum, Af Kanunu gelmiştir. Şimdi Af Kanunu bütün suçu ve cezayı ortadan kaldırır. Affı hususiden bahsetmiyorum, sekiz tane affı umumi çıkmıştır. Bu kelime müphem veya çok elâstikidir veya dar mânada kullanmak icabeder.

Sonra atıfetten bahsediyorlar. Bendeniz diyorum ki bütün kanunların mevzuu haktır. Hak kanununda yazılıdır, hak olmıyan şey kanuna girmez, bir defa. Hak kanunu icabettirir ve kanun da hakkı doğurur, tesbit eder. Meşhur bir hukukşinas vardır. Onun fikrince hakkın tarifini arzedeceğim size. Bu hukukşinas Yering'tir. Bu, hak kanunla muayyen olan menfaatlerdir. diyor. Hakkı tarif ediyor. Hakkın şüphesiz mânayı lûgavisi; şerîsi vardır. Biz mânayı hukukisini almağa mecburuz. Şu halde bu kanuna giren şey birer haktır, kanunla temin edilen menfaatler birer haktır.

Hak kanunla tesbit edilir, hakla kanun mefhumları tevemdir ,aralarında mantık mucibince umum hususi mutlak vardır.

Hukuki devletler, hukuk sistemlerini kabul eden devletler hakkı olmıyan şeyi kanuna koymazlar. Her hak kanunla tebit edilir ve herkes onun peşinden koşar, kanunla bir takım muayyen menfaatler temin ederler. Bunu kim temin eder? Kanun. Biz de onun arkasından koşar ona kavuşmağa çalışırız. Aramızdaki yolu da adalet tâyin eder. Ona erişmek için adalet yolundan gitmeye mecburuz. Çünkü o hakka bizi o kavuşturur, bize verir. Bunun mânası budur.

Binaenaleyh biz şimdi suçu iki şekle inkılâp ettiriyoruz, altıncı madde de yazılan ihaneti vataniye suçu ile mahkûm olanlar, ve idam edilenler diyoruz. Küreğe mahkûm olanlar kurtuldular, kaçanlar lisebebin minelesbap, kolayını bulanlar, idam edilmiyenler, idama mahkûm olduğu halde sonradan af kanunu geliyor ve kurtuluyor; birisi idam edilmiş, beriki edilmemiş. Bendeniz biraz aykırılık görüyorum. Ve hattâ kaçanda daha ziyade şenaat görüyorum.

Size şimdi olmuş bir vakıadan, bir hâdiseden bahsedeceğim :

Arkaadşlar, af kanunları bütün suçları ortadan kaldırır, o suç bir daha ağıza alınmaz. Günahlılar bigünah olurlar, hükmen cani olanlar mâsum olurlar, masumiyet elbisesini giyerler. (Olmaz sesleri)

Müsaade buyurun, bir zati muhterem vaktiyle mahkûm olmuştu, Avrupa'ya gitmişti. Hüküm infaz olunmamıştı. Bilâhara bu zati muhterem dönmüştür, fakat kendisi daima mâsumiyetini iddia ediyor, ben mâsumum, ben bigünahım diyordu. Ben bu suçu işlemedim, İstiklâl mahkemesinin verdiği karar yanlıştır diyor ve ben affı bile kabul etmem diyor. çünkü zaten ben bunu işlememiştim, diyor ve hakikaten Hükümetle temasa geçti, bundan on sene evvel, ismini söylemek istemiyorum şimdi, dediki; beni bu şaibeden kurtaracaksınız, kurtarmazsanız size el vermem, size hizmet etmem dedi.

Demişlerdir ki; canım, Af Kanunu var, bu İstiklâl Mahkemesi ilâmını da kaldırıyor, hayır dedi, ben buna kanaat getiremiyorum, affımı dâhi kabul etmiyorum, dedi. Düşündüler, taşındılar, nihayet rahmetli Refik Saydam'ın başvekilliği zamanında bir formül buldular. Bu formül şu idi; Başbakanlık tarafından bir tebliği resmî yapıldı ve bunda dendiki; filân zat hakkında İstiklâl Mahkemesince şöyle bir karar verilmişse de bu karar şudur falan dendi. Fakat böyle bir tebliğ yayınlandı ama, kıymeti resmiyesi ve kanuniyesi yoktu, bir Başbakanın bunu söylemesi, bir tebliğ resmî neşretmesi doğru mudur? Fakat o zatın gönlü olsun diye bir nev'i tarziye veriliyor. Demek istiyorum ki af bütün suçu temizliyor. Madem ki suç kalmıyor. O halde bu maddeye biraz vuzuh vermek lâzımdır. Yani hiyaneti vataniye suçunu tesbit etmek icabeder. Yine siz bilirsiniz, takdir sizindir.

SEDAD ÇUMRALI (Konya) — Arkadaşlarım; bu tasarı benim teşrii hayatımda gördüğüm bedbaht, talihsiz, bir kanun tasarısı teşkil etmektedir. Konuşmalardan anlaşılıyorki tasarı hakkında mütalâa dermeyân eden bir kısım arkadaşlarımız ne maddeleri, ne de esbabı mucibeyi lâyıkiyle ve dikkatle gözden geçirilmediği anlaşılmaktadır.

Arkadaşlarım; bu kanunun müzakeresi sırasında, incitmemek için isim zikretmiyeceğim, beş altı mektup aldım, bunlar cidden yürekler acısı vaziyettedir. Yine korkuyorum ki acaba kulağıma gider mi diye. Bir zat avuç açıyormuş. Arkadaşlar bu vatanın kuruluşunda ve kurtuluşunda binbir yoksulluk içinde gelip bu vatanın müdafaasında hizmet edenleri bu Kanunun müzakeresini uzun sürdürmek suretiyle rencide etmekten Büyük Millet Meclisi sayın âzalarının çekineceğini zannederim. Hissi olarak konuşuyorum, özür dilerim. Geçenki oturumda, bundan evvelki konuşmalarda benim hassas arkadaşım Behçet Kemal'in bir mülâhazası bu tasarının Komisyona gitmesine saik olmuştur. Bir defa daha hatırlatayım, Gözden geçirdim, size de bir defa daha hatırlatayım, eğer hafızamda noksan kalan varsa bunları da siz hatırlatın. bize Şeyh Said İsyanına iştirak etmiş Rüştü bey isminde bir mebus da bu kanundan istifade edebilecek mi? Diye bir sual sordu. Bir defa bu mebus Türk silâhlı kuvvetlerine karşı, ordusuna karşı silâh kullanmış, kendisi boğulmuş, oğlu da karaya çıkmış. Kendisi ve oğlu bundan istifade edecek mi? Arkadaşlar, kendisi buğulmuş, binaenaleyh bir şey alamaz. Oğlu nasıl alabilir? İşte kanunun arzettiğim bedbahtlığı budur. Yukarda tesbit ettiğimiz fıkraya göre 20 yaşını geçmiş bulunan çocuklar hiçbir şey alamaz, diyoruz. Bir çocuk tasavvur buyurun ki, yüzmek için en asgari haddi alıyoruz, beş yaşında, daha aşağı yaşta bir çocuğun yüzerek bir çayı geçeceğini ben tahmin etmiyorum, bilmem arkadaşlarımız kabul ederler mi? Beş yaşında kabul ediyorum bir çayı yüzerek geçebilecek bir çocuğu. Hâdise 1926 da olmuştur, bugün çocuk 27 - 28 yaşındadır hiçbir şey alamıyacaktır. Arkadaşım Sayın Osman Nuri Köni hiyaneti vataniyenin 2 türlü anlaşılışı vardır buyurdular. Birisi Büyük Meclisten çıkmış 2 numaralı Hiyaneti Vataniye Kanunu, ikincisi de hukuk edebiyatında geçen ve siyasi cürümlere ait bulunan hiyaneti vataniye suçları

Bu mesele geçen Oturumlarda Bütçe Komisyonunda konuşulurken verilen bu takrirler üzerine Behçet Kemal ile Sinan Tekeli arkadaşlarımızın malî kısma taallûk eden hususlar hakkında verdikleri takrir dolayısiyle Bütçe Komisyonunda konuşulmuş ve 21 . VI . 1948 tarihinde bir mazbata yazılmıştır. Bu kanunun 6 ncı maddesinde mevzuubahis olan hiyaneti vataniyeden ne kastedildiği tasrih edilmişti. Burada 6 ncı maddeden istifade edilmiyen kaydı ki, Büyük Millet Meclisinin temayülüne uygun olarak konulmuştu. Burada (2) numaralı Hiyaneti Vataniye Kanunudur.

OSMAN NURİ KÖNİ (İsanbul) — Kastedilen.

SEDAD ÇUMRALI (Devamla) — Kastedilen (2) numaralı Hiyaneti Vataniye Kanunudur. Raporumuzda bu kanunun maddesini aynen aldık, suç ve suç unsurlarını aynen aldık, tahlil ettik. Ondan sonra Behçet Kemal, ıtlakiyle mahkûmiyetten bahsetmiş olmasına göre, bu kanundan sonra çıkan ve tasdik etmemek için numralarını söylemekten çekindiğim Af kanunlariyle bunun kaldırıldığını biliyoruz. B. M. M. den Af Kanunu çıktıktan ve Türk Ceza Kanununun, Sayın Osman Nuri Köni'nin beyan ettiği şekilde, 97 nci maddesinde «Af mahkûmiyeti bütün hukukî neticeleriyle ortadan kalkar» demesine göre, arkadaşımızın yine bir takrirle «İrtikâp etmiş, irtişa etmiş» gibi âdi cürümlere de bunu teşmil ederek, afla neticesi taayyün etmiş olan bir hâdiseyi tekrar Meclisten çıkarmasını bendeniz Yüksek Meclisin teşriî vaziyetine uygun bulmuyorum. Arkadaşımız bu takririnde israr etmemelidir. 6 ncı maddede tesbit edilen hiyaneti vataniye tâbiri, Yüksek Meclisin hissiyat ve temayülüne uygundur. Aynen kabul buyurulmasını istirham ederim.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Efendim; benim hukukçu arkadaşım Osman Nuri Köni ve hukukçu arkadaşım Sedat Çumralı ile hukuki bir mevzuda münakaşa yapacak bir durumda değilim. Yalnız bir noktaya işaret edeceğim:

Falan veya filân kanunlarla falan veya filân cürümler affedilmiş olabilir. Bu şekilde affa uğrıyan bir insan tabiî mücrim değildir. Fakat bir insan affedilmekle yeni bir fazilet kazanmaz. Biz örnek bir insana, vatansever bir insana, vatani hizmet gibi mucibi iftihar bir hak kazanmış olan örnek insanlara yeni bir para vereceğiz. Örnek insan olmak şarttır. Hayatının bir müddeti zarfında bu vatana hizmette bulunmuş insanlar sonradan herhangi bir cürümle bu vatana hiyanet etmişse, bu adam örnek insan olmak vasfından çıkar.

Benim kanaatim bundan ibarettir.

NECMEDDİN SAHİR SILAN (Tunceli) — Sayın arkadaşlarım; uzun konuşma niyetinde olmadığım için, demin, kısaca mâruzatta bulunmuştum. Şimdi, anlıyorum ki, bu mevzu üzerinde biraz daha durmak, geçen safhaları belirtmek gerekiyor. Çünkü, bu kanun teklifinin uğradığı talihsizlikte aradan geçen zamanın da büyük rolü oldu gibi.

Arkadaşlarım; bu kanun, üç defa Yüksek Kamutaya gelmiş, dört defa Bütçe Komisyonuna gitmiştir. Ancak, Komisyona çevrilmesini icabettiren sebep ve teklif üzerindeki tartışmalarımız henüz sona erememiştir. İşte bu sebeplerdir ki, altıncı maddenin tedvinine ait safhaları burada yeniden açıklamak ve aydınlatmak zaruretini duydum. Şimdi müsaadenizle bu safhaları arzedeceğim:

Kanun teklifinin, görüşülmesine başlanıldığı gün, ivedilikle çıkarılması kararlaştırılmış ve birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü maddeler bâzı değişikliklerle kabul edilmiştir. Fakat, beşinci maddenin görüşülmesine geçileceği sırada ikinci madde ile ilgili olmak üzere yeni bir teklif ortaya atılmıştır ki, ilk önce, bunu, kısaca izah etmeyi faydalı buluyorum.

Kanun teklifinin, ilk defa havale edildiği Maliye Komisyonunda incelenmesi sırasında, Maliye Komisyonumuzun tesbit ettiği ikinci maddede yer alan ve birinci maddede yazılı olanlardan ölmüş bulunanların kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, hayatta olan dul ve yetimlerinin de faydalanmasını sağlıyan hükümler arasında (Siyasî suçlarından dolayı ölümle cezalandırılanların ailelerinin faydalanmaması) için bir fıkra konulmuştur. Fakat Bütçe Komisyonumuzca bu fıkra uygun gmrülmemiş ve bu husus Bütçe Komisyonunun 15 Şubat 1948 günü sunduğu raporda şu suretle tesbit edilmiştir:

«Temsil Heyeti veya Birinci Büyük Millet Meclisi üyesi bulunup da sonradan her hangi bir sebeple idam edilmiş olanların dul ve yetimlerinin bu kanun hükümlerinden faydalanamıyacaklarına dair Maliye Komisyonumuzca bir hü-

küm metne ilâve edilmiş isede mevzuatımız muayyen cezalara çarptırılan mahkûmları emeklilik hakkından mahrum etmekle beraber hükmün infazı sırasında veya mahkûmun vefatından sonra dul ve yetimlerine emeklilik aylığı verilmesini tecviz etmekte olduğundan Temsil Heyeti ile Büyük Millet Meclisi Birinci dönemi üyelerinden idam edilenlerin dul ve yetimlerinin de bu kanun hükümlerinden faydalanmalarını komisyonumuz adalete uygun görerek tasarıdan bu kaydı çıkarmış bulunmaktadır.»

Arkadaşlar; ikinci maddenin bu teklif dairesinde görüşülmesi sırasında Vasfi Gerger arkadaşımız Maliye Komisyonunun bu konudaki düşüncesini açıklamış, siyasi suçlarından dolayı ölümle cezalandırılanların hariç tutulmasında ısrar etmiş ve ikinci maddenin Maliye Komisyonunca tesbit edildiği şekilde kabul olunmasını istemiştir. Fakat, bu hususta verdiği önerge Büyük Meclisce nazara alınmamış ve ikinci madde Bütçe Komisyonunun hazırladığı şekilde kabul olunmuştur.

Bundan sonra üçüncü, dördüncü maddeler kabul edilmiş ve beşinci maddeye geçileceği sırada ikinci madde ile mürtabut olarak Cevdet Kerim İncedayı ve Behçet Kemal Çağlar arkadaşlarımız tarafından şöyle bir teklif vâki olmuştur: «İdam hükmü giymiş olanların mensupları bu haktan faydalanamazlar.»

Aziz arkadaşlarım; hatırlıyacağınız üzere, ben, o gün bu teklife muhalif kaldım ve cezalarını hayatları ile ödiyenlerin dul ve yetimlerinin bu kanundan faydalanması gerektiğini arzettim hattâ, maksadımız o ümitsiz ve karanlık günlerde vazife başına koşmuş olan o vatanseverlerin hizmetlerini takdir etmeye, mükâfatlandırmaya mâtuf olduğuna göre, Bütçe Komisyonunca da işaret edildiği şekilde, bu gibilerin dul ve yetimlerinin bu haklardan mahrum edilmemesini ısrarla diledim.

Ancak, bu konuda muhtelif mütalâalar ileri sürüldükten sonra, mevzuubahis iki arkadaşımızın verdiği önerge Yüksek Kamutayca nazara alındığı cihetle, bir yandan bu teklifin, bu önergenin incelenmesi, diğer yandan bâzı tadillerle kabul edilmiş olan dört maddenin yazılış şekli üzerinde incelemelerde bulunulması için Kanun teklifinin Bütçe Komisyonuna verilmesi Komisyon adına Sözcü arkadaşımız tarafından istenilmiştir.

Bunun üzerine Kanun teklifi ikinci defa Bütçe Komisyonunda incelenmiş ve önergeyi veren arkadaşlarımızın açıklamalarına göre «Bu önergeyi alelıtlak siyasi suçlardan değil, yalnız vatan ihaneti suçundan mahkûm olarak idam edilenler hakkında vermiş oldukları» anlaşılmıştır.

Bu suretle Komisyonun incelemelerinde iki kanaat hâsıl olmuş ve Komisyon bunu 5 Mayıs 1948 günü sunduğu raporda şöyle tesbit eylemiştir:

«Yapılan incelemelerde iki kanaat meydana çıkmıştır. Bunlardan biri, Sivas Temsil Heyetine ve Büyük Millet Meclisinin Birinci Dönemine üye seçilenlerden vatana hıyanetle idam veya mahkûm olanların, bilâhara çıkan muhtelif Umumi Af kanunları ile, suçlarının ve cezalarının, infaz olunmuşlarsa dahi, bütün neticeleriyle kaldırıldığı ve hukukan bunlar hakkında bir vatan hıyaneti mevcut olmadığı cihetle Büyük Millet Meclisinin Birinci Dönemine katılmış olanlardan bu durumdaki zevatın ve kanunda tesbit edilen dul ve yetimlerinin bu mükâfattan faydalanmalarında hiçbir hukuki mahzur bulunmamıştır.

İkinci kanaate göre de, her ne kadar muhtelif af kanunları, suçları, cezaları ve neticelerini ortadan kaldırmış ise de tesis edilmek istenilen şeyin, bir hak olmayıp Temsil Heyetinde Üye olmanın ve Büyük Millet Meclisinin Birinci Dönemine seçilmenin ve bu Heyetlerin vücuda getirdiği Büyük Vatan İnkılâbına ilânihaye sadakat göstermiş olmanın bir kül halinde mütalâası suretiyle bunun heyeti umumiyesini mükâfatlandırmaktan ibaret olduğu ve binaenaleyh vatan ihanetiyle idam edilmiş kimselerin velev affedilmiş olsalar dahi böyle bir mükâfata lâyık olmıyacakları ve bu sebeple tasarıya bunu temin edecek bir maddenin ilâvesinin doğru olduğu neticesine varılmıştır.»

Arkadaşlar; Bütçe Komisyonunda beliren bu iki kanaat, bu iki teklif oya konulmuş ve tasarıya, çoğunlukla, ikinci kanaate göre yeni bir hükmü ihtiva eden altıncı maddenin ilâvesi kararlaştırılmıştır ki, şimdi tartışma konusu olan madde de bundan ibaret bulunmakta ve bu maddede aynen şöyle denilmektedir:

«Madde 6. — Vatan hıyaneti suçundan idamı edilenlerin ikinci maddede yazılı dul ve yetim-

leri bu kanun hükümlerinden faydalanamazlar.»

Kanun teklifi bu yeni madde ile birlikte Büyük Meclise sunulduktan sonra beşinci madde kabul edilmiş ve fakat Yüksek Kamutayın temayülüne, Bütçe Komisyonunun çoğunluğuna uyularak sunulan altıncı madde yeniden tartışma konusu olmuştur; tıpkı, bugün olduğu gibi.

Böylece, Behçet Kemal Çağlar arkadaşımız yine bir önerge vermiş ve şunu ileri sürmüştür : «Rejime ve inkilâba ihanetten hüküm giymiş, vatan hiyaneti suçu ile itiham edilmiş kimseler veya dulları ile yetimleri bu kanun hükümlerinden faydalanamazlar.»

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Öyle değil.

BAŞKAN — Necmeddin Sahir Bey; mevzuumuzda böyle birşey yoktur.

NECMEDDİN SAHİR SILAN (Tunceli) — Vardır; müsaadenizle, mevzuu aydınlatmak için arzediyorum : Behçet Kemal Çağlar arkadaşımız Büyük Meclisimizin 10 Mayıs 1948 günündeki Elli yedinci Birleşiminde, bu kanun teklifi görüşüldüğü sırada, böyle bir önerge vermiştir ve bu önerge ile isyan edenlerin, isyan hâdiselerine karışanların ve bu sebeple öldürülmüş olanların kastedildiğini ifade etmiş, hattâ buna misal olarak birinin ismini de söylemiştir. Bunun üzerinedirki Yüksek Kamutayda yeni bir tezahür, yeni bir temayül olmuş ve arkadaşımızın bu konudaki sözleri kanun teklifinin, verilen önerge ile birlikte, yeniden Bütçe Komisyonuna gitmesine vesile teşkil etmiştir.

Arkadaşlarım; gerçekten, Birinci Büyük Millet Meclisinin Birinci Dönemine katılmış olanlardan, o dönemde değil, fakat arkadaşımızın tavsif ettiği şekilde, ondan sonraki zamanlarda çıkan isyan hâdisesine karışan ve askerî hareketlere karşı duran bahtsız bir vatandaş bu suretle hayatının cezasını çekmiş bulunmaktadır.

İşte, bu sebepledir ki, Bütçe Komisyonumuz, bu konu üzerindeki son incelemelerinde, muhtelif tarihlerde kabul edilmiş olan sekiz af kanununun, Osman Nuri Köni arkadaşımızın da işaret ettiği gibi, İstiklâl Mahkemeleriyle umumi Mahkemeler ve Divanı Harbler tarafından mahkûm edilenlerin cezalarını bütün neticeleriyle birlikte affetmiş olması ve Türk Ceza Kanununa göre de «Kamu hakları dâvasını ve hükmolunan cezaları bütün neticeleriyle birlikte ortadan kaldırır» diye bir hükmü ihtiva etmiş bulunması karşısında, şu karara vâsıl olmuştur :

«A) Mahsus kanunlarına göre affedilmiş ve hukuken suç işlenmemiş sayılan herhangi bir şahsı mevcut olmıyan hükme istinaden tekrar mahkûm eder mahiyette yapılan teklifin hukuk kaideleriyle telifi mümkün değildir.

B) Büyük Meclisce kabul buyurulan tasarının ikinci maddesiyle, vatani hizmet tertibinden aylık verilmesi prensipi, dul ve yetimlere de teşmil edilmesine göre, esasen affa mazhar olan hükümlerden mahkûm olanların dul ve yetimlerini de mahkûm etmenin, hak, adalet ve şefkat hislerine uygun düşmiyeceği mülâhaza olunduğundan, Komisyonumuz, Behçet Kemal Çağlar tarafından verilen ve hükümlü ve sanıkları istihdaf eden önergeyi, arzolunan sebeplere göre, kabule şayan görmiyerek eski noktai nazarında ısrara karar vermiştir.

Komisyonumuz çoğunluğu, bundan evvelki raporumuzda da arz ve izah edilen gerekçeye dayanılarak, istisnayı yalnız vatan hiyaneti suçundan idam edilenlerin dul ve yetimlerinin bu kanun hükümlerinden faydalanamıyacağı noktasına hasrederek altıncı maddeyi tedvin etmiştir.»

Aziz arkadaşlarım; bütün bunlar Bütçe Komisyonumuzun bu mevzu üzerinde hassasiyetle hareket ettiğini, hukuki mevzuatımızı esaslı bir şekilde incelediğini ve altıncı maddeyi Büyük Meclisin temayülüne uyarak tesbit ve tedvin ettiğini göstermektedir ve bu, mevzuubahs noktalar üzerinde duran Osman Nuri Köni arkadaşımızın tereddütlerini de izale edecek mahiyettedir.

Ancak, bütün bunlar böyle olduğu halde, yine, Behçet Kemal arkadaşımızı, demin söylediği sözlere, ileri sürdüğü fikirlere ve yeniden verdiği önergeye göre, hâlâ aynı noktada görüyor ve konuşmalarımıza rağmen tatmin edilmediğini anlıyorum.

Tabiî, her kanaat muhteremdir ve burada fikirlerimizi açıklıyarak, fikirlerimizi çarpıştırarak hakikati bulmak vazifemizdir, hattâ bâzı defa feragat göstermek de lâzımdır ve zaruridir.

İşte, bu sebepledir ki, ben, esas itibariyle, kanun teklifinin ilk defa görüşülmesi sırasında, hayatları ile ödemek suretiyle cezalarını çekmiş olanların gerideki dul ve yetimlerinin bu kanuna göre faydalanmalarını müdafaa etmiş olduğum halde, yani altıncı maddeye hiç lüzum görmediğim halde, vatan hiyaneti suçundan idam olunanlarla reji-

me ve inkilâba karşı vukuagelen isyan hareketlerinde maktul düşenler hakkında Büyük Meclisimizin 25 Haziran 1948 günündeki yetmiş altıncı Birleşiminde hâsıl olan «Umumi tezahür» ve «Temayülü» göz önünde tutarak, Bütçe Komisyonumuz ile Behçet Kemal Çağlar arkadaşımızın noktai nazarlarını telif edici bir şekli önerge ile arzetmiş bulunuyorum.

Arkadaşlarım; bu önerge kabul edilir veya edilmez; fakat ivedilikle görüşülmesi kararlaştırılan, beş maddesi kabul olunan bu kanun teklifi artık geciktirilemez. Esasen, ben meselenin bütün teferruatiyle ve tamamiyle aydınlanmış olduğuna kaani bulunuyorum. Bu itibarla Behçet Kemal arkadaşımızın, Sedad Çumralı arkadaşımız tarafından da belirtilen esaslar dairesinde, bu konuda artık ısrar etmemesini ve bana iltihakla eski muvafakatini teyit etmesini rica ediyorum Bu suretle kanun teklifinin bir daha Komisyona gitmeden bugün kanunlaşmasına ve bu haktan faydalanacakların tezelden faydalanmalarına imkân vermesini gözlüyorum.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yoktur. Önergeleri okutuyorum.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — En zıt önerge benimkidir. Önce okunması lâzımdır.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, bir kere hepsini okuyalım, sonra reye koyacağım.

Yüksek Başkanlığa

Bütçe Komisyonunca tesbit ve teklif edilmiş olan altıncı maddenin, bu kanunla ilgisi bulunanların tezelden faydalanabilmelerini temin için, «ve isyan hâdiselerine karışarak maktûl düşenlerin» fıkrası konulmak suretiyle kabul edilmesini teklif ve rica ederim.

Tunceli Milletvekili
Necmeddin Sahir Sılan

Madde 6. — Vatan hiyaneti suçundan idam edilenlerin ve isyan hâdiselerine karışarak maktul düşenlerin ikinci maddede yazılı dul ve yetimleri bu kanun hükümlerinden faydalanamazlar.

Yüksek Başkanlığa

İstisna maddesinin «Vatan hiyanetinden idam edilenler» kısmının «Vatan hiyanetinden, irtişadan, irtikâptan mahkûm olanlarla isyan hâdiselerinde Devlete karşı durum aldıkları veya âsilere yataklık ettikleri sabit olanlar» şeklinde genişletilmesini teklif ederim.

Erzincan Milletvekili
Behçet Kemal Çağlar

Sayın Başkanlığa

Hiyaneti vataniyede bulunduğu sabit olanlar ve vârisleri Heyeti Temsiliye ve Birinci Büyük Millet Meclisi Âzalarına verilecek aylıktan istifade edemezler.

Bursa Milletvekili
Muhittin Baha Pars

BAŞKAN — Efendim, burada bahis mevzuu olan yedi konu vardır.

Evvelâ, irtişa, en uzak nokta irtişadır. Ondan sonra irtikâp, üçüncüsü isyana yataklık, dördüncüsü isyana iştirak, beşincisi alelıtlak hiyaneti vataniyeden mahkûmiyet, altıncısı isyan sırasında maktul düşmek, yedincisi hiyaneti vataniyeden idama mahkûmiyet. sekizincisi de, bunların hepsi rededilirse hiçbir şey olmadan yedinci maddeye geçmektir.

Şimdi bunları, Bütçe Komisyonunun metnine en aykırı olan noktadan başlayarak, yani en hafifinden başlıyarak, sırası ile yüksek oyunuza sunacağım. (Önergeleri oya koyun sesleri).

Önergeleri oya koymaya imkân yoktur. Çünkü önergeler muhtelif hususları ihtiva etmektedir. İrtikâbı kabul eden irtişayı kabul etmez, irtişayı kabul eden, idamı kabul etmez Bunların hepsi ayrı ayrı konulardır. Bu itibarla topyekûn oya sunmaya imkân yoktur. (Önergeleri toptan koyunuz sesleri).

VASFİ GERGER (Urfa) — Önergeleri reye korsunuz, ya kabul edilir veya reddedilir.

BAŞKAN — Eğer yüksek Heyetiniz önergelerinden uzağının, Bütçe Komisyonunun metnine en yukarı olanının toptan olarak reye konmasını tensip ediyorsa o suretle hareket ederim. Bu şekilde oya konması muvafık mı efendim? (Muvafık sesleri).

O halde, Bütçe Komisyonunun metnine en uzak olanı Behçet Kemal Çağların önergesini oyunuza sunacağım.

(Behçet Kemal Çağlar'ın önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Dikkate alanlar ... Almıyanlar ... Önerge reddedilmiştir.

Şu halde Muhittin Baha Pars'ın « hiyaneti

vataniyede bulunduğu sabit olanlar ve vârisleri » şeklindeki önergesinin de buna dâhil olması icabeder. Müsaade buyurunuz, tetkik edeyim.

Evet; Muhittin Baha Pars'ın hiyaneti vataniyede bulunduğu sabit olanlar ve saire mefhumu da Behçet Kemal Çağlar'ın vatan hiyanetinden mahkûm olanlar mefhumuna dâhildir. Öyle değil mi efendim? (Doğru sesleri).

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Nasıl olur efendim.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, tereddüdünüz varsa reye arzedeceğim, Kanaatinizi izhar edersiniz. Şimdi önergeyi tekrar okuyoruz.

(Muhittin Paha Pars'ın önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Bu önergeyi dikkate alanlar ... Almıyanlar ... Önerge reddolunmuştur.

Necmeddin Sahir Sılan önergenizde ısrar ediyor musunuz?

NECMEDDİN SAHİR SILAN (Tunceli) — Okunmasını rica ederim.

BAŞKAN — Israr ediyorsanız okutup oya sunacağım.

NECMEDDİN SAHİR SILAN (Tunceli) — Arzettiğim sebepler, isyan hâdiselerine iştirâk edenlerin istifade etmemeleri lâzımdır.

BAŞKAN — İştirak etmesi kâfi değildir, mamafih önergenizi tekrar okutayım.

(Tunceli Milletvekili Necmeddin Sahir Sılan'ın altıncı madde hakkındaki önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Bu maddenin hükmü Komisyon maddesinden ayrı olarak, ondan başka olarak isyan hâdiselerinde maktul düşenlere ait bir hükmü ihtiva etmektedir.

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Fiilen iştirak..

BAŞKAN — Bu isyan hâdiselerinde maktul düşenler yani isyan hâdiselerine karışarak maktul düşenler. Önergenin mahiyeti bundan ibarettir, vaziyet anlaşılmıştır. Binaenaleyh, önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler ... Kabul etmiyenler ... Önerge reddolunmuştur.

Maddeyi okutuyorum, Bütçe Komisyonunun yapmış olduğu maddeyi tekrar okutuyorum.

(6 ncı madde tekrar okundu).

BAŞKAN — Başka bir tadil yok. Maddeyi yüksek oyunuza sunuyorum. Maddeyi aynen kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Birinci ve ikinci madde hükümlerine göre aylığa müstahak olanlardan 4 ncü maddede yazılı yerler dışında hakiki veya hükmi şahıslar nezdinde çalışarak aylık, ücret gündelik, huzur hakkı ve sair namlar altında para alanlarla her ne suretle olursa olsun ziraat veya ticaretle meşgul olanların veya sahip bulundukları menkul ve gayrimenkullerden irat alanların bu kaynaklardan temin ettikleri gayrisâfi gelir miktarı ilgisine göre ayda 350 veya 175 liradan fazla olduğu müddetçe bu kanun hükmünden faydalanamazlar.

Birinci fıkrada yazılı olanların ayda temin ettikleri gelirler bu miktarlardan aşağı olduğu takdirde aradaki fark bu kanun hükümlerine göre vatani hizmet tertibinden ödenir.

Bu madde hükmüne girenler, birinci fıkrada yazılı kaynaklardan ve 4 ncü maddede yazılı yerlerde çalışanlar mezkûr maddede yazılı yerlerden bir evvelki yıl içinde elde ettikleri gayrisâfi gelirleri (her çeşit zamlariyle birlikte emekli, dul, yetim ve vatani hizmet aylıkları dâhil) her yıl Ocak ayında bir beyanname ile, vatani hizmet tertibinden aylık farklarını almak istedikleri mahallin en büyük Malmemuruna bildirmeye mecburdurlar. bu beyannameler bağlanacak vatani hizmet aylıkları için esas tutulur.

BAŞKAN — Buyurun Muammer Bey.

MUAMMER ALAKANT (Manisa) — Muhterem arkadaşlar; bundan 30 sene evvel bu milletin başına tarihinde nadir görülen büyük bir felâket gelmiş, vatan ve millet tehlikeye düşmüş, Hükümet merkezinde millet mümessilleri toplanıp memleket işlerini görüşmek imkânını elde edememişler, Heyeti Temsiliye halinde, Büyük Millet Meclisi halinde toplanan millet mümessilleri bildiğiniz gibi memleketi istiklâle, milleti, vatanı hürriyete götüren zaferi elde etmişler.

Bunların tesadüfen bir araya toplanan insanlar şeklindeki beyanatını sayın Muhittin Baha Pars, belki şahsi tevazu saikası ile ileri sürmüş olsalar gerektir, bendeniz bunu kabul edemiyeceğim.

MUHİTTİN BAHA PARS (Bursa) — Teşekkür ederim.

MUAMMER ALAKANT (Manisa) — Bun-

ların tesadüfen toplanan insanlar diye tavsif etmek suretiyle kendilerine yapacağımız ukubet bugün mevzuu bahs olan nakdî yardımı mükâfat diye vasıflandırmaktan çok daha ağırdır. Bunlar şahıslarını, mallarını ve mülklerini tehlikeye koyrak, ailelerini, bâzan birkaç kilo metre yaklaşmış olan düşmanların tehditleriyle karşı karşıya bırakarak, vatan ve millet hizmetine koyulmuş insanlardır. Bunun içindir ki, ozaman kendi kazanç mevzulariyle iştigal etmiyerek buraya gelmişler ve bu yüzden belki de, bilhassa istila gören yerlerde düşmanın fazla zulüm, tazyik ve tahribine mâruz kalmış olacaklarından bugün sefalet ve perişanlık içerisinde bulunuyorlar. Halbuki teklif edilen yedinci madde bâzı kayıtlar koymaktadır ki, olduğu gibi kabul edilirse bu örnek vatandaşlar olarak, Behçet Kemal arkadaşımızın tavsif ettikleri ve bizim de memnuniyetle kabul ettiğimiz vatandaşlar, bugün dahi bu yaşlarında da yeni ıstıraplar, yeni tazyiklerle karşıkarşıya geleceklerdir. Binaenaleyh 7 nci maddenin vazetmek istediği unsurlar içinde bilhassa şunlar vardır ki, bendeniz bunların çıkarılmasını teklif ediyorum. Bunlardan birisi, herhangi suretle ziraatle iştigal eden kimselerin gelirleri kendi nefisleri için ayda 350 liradan fazla ise, yahut çocukları için 170 liradan fazla ise kendilerine tahsisat verilmiyecektir. Bu rakamlardan noksansa verilecektir şeklindedir. Şimdi ömürlerinin son günlerine gelmiş, belki bir çok hastalıklardan muztarip olan bu zevattan bir kısmının nasılsa ellerinde kalmış bir parça toprak için maliye memurlarının karşısında onları hesap vermek durumunda bulundurmak, ziraat hesapları tutmak ve bu hesaplarla karşıkarşıya bulundurmak ne kadar ıstırap verici bir şeydir, bu ziraat hesapları ne kadar komplikedir, tasavvur edersiniz. Biz gelir vergisini kabul ederken ziraat erbabını gelir vergisinin haricinde bırakdık hattâ on bin, yüz bin dönüm arazi sahiplerini dahi. Bunun mucip sebebi ziraat işletmelerinin muntazam bir hesaba tâbi tutulmamalarıdır. Şimdi bu zavallı vatandaşlarımız..

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Ne zavallısı?

MUAMMER ALAKANT (Devamla) — Bu zavallı kelimesini benden evvel **Muhittin Baha** kullandı. Biz bu kelimeyi muhabbet, hürmet ve acıma ifade eden bir mânada telâkki ediyoruz ve öyle kullanıyoruz. Onun için Muhittin Baha'nın kullandığı zavallı kelimesini bu bakımdan muhabbet, sevgi ve acıma hislerini ifade etmek için ben de kullanmış bulunuyorum. Bunları bu ukubetle karşı karşıya bırakmıyalım.

Bir de Ticaret yaparsa : « Her ne suretle ticaret yaparsa yapsın » kaydı var. Bunlar içinden bir tanesini düşününüz belki bir çocuğu küçük bir tütüncü dükkânını işletmek mecburiyetinde kalmıştır.

Onun için takririm şu merkezdedir. « Bu maddenin içinde ki her hangi suretle ticaretle ve ziraatle iştigal edenlerin » kaydının çıkarılması hakkındadır. Vaktiyle Manisa'dan buraya gelmiş bir arkadaş tanıyorum ki mefluçtur. Dili konuşmuyor. Bir kaç yüz dönüm arazisini bu soğuklarda bu sıcaklarda işletmeye çalışmaktadır. Benim bildiğim budur, kimbilir memleketin diğer yerlerinde daha neler vardır. Miktarları da 5 - 10 kişi olan bütçeye de büyük bir külfet tahmil etmiyecek olan bu aziz arkadaşları bu külfetten mahrum tutalım.

NECMEDDİN SAHİR SILAN (Tunceli) — Sayın Başkan. Bu maddenin tayyını teklif ederim. Önergemi sundum.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Asıl şimdi muhittin Baha Pars burada olacaklardı da o güzel Türkçe tabiriyle kükreyeceklerdi. Asıl şimdi bunu kabul edecek olursak Osman Köni arkadaşımızın ortaya koyduğu ve tamamen Milli mânada olmıyan alelâde bir atıfet yapmış olacağız. İstisnai kısımları için kanaatimi şahsan mahfuz tutuyorum, mademki Meclisi Âli Birinci Büyük Millet Meclisine iştirak etmek suretiyle büyük hizmet etmiş olanlara bir hak vermiş, bir temsil ödeneği ayırmıştır, bunu herhangi bir şekilde küçültmek doğru değildir. Bu sebeple bu maddenin tamamen kaldırılmasını teklif ediyorum. (Hayır hayır sesleri) (Doğru sesleri)

MUHİTTİN BAHA PARS (Bursa) — Bir genç arkadaşın bu tarzda söylemeleri benim söylememden on kere kıymetlidir, teşekkür ederim.

İHSAN OLGUN (Yozgad) — Efendim, benim ifade edeceğim hususları sayın arkadaşlarım söylediler. Ben de aynen onların temas ettikleri noktaları arzedecektim.

Zaten arkadaşlarım, kanunun dördüncü maddesinde Birinci B. M. M. üyesi olanlar, 2847, 3656, 3659, 3661 sayılı Kanunlara tâbi

dairelerde resmî ve hususi kurumlarla bankalar, özel idareler ve belediyelerden 350 lira aylık alanlardan kabul buyrulan bu madde ile miktarı kâfi tahsisat kesmişiz. Bir de şimdi okunan madde ile « hakiki veya hükmi şahıslar nezdinde çalışarak aylık, ücret, gündelik, huzur hakkı ve sair namlar altında para alanlarla her ne suretle olursa olsun ziraat veya ticaretle meşgul olanların veya sahip bulundukları menkul ve gayrimenkullerden irat alanların geliri 350 veya 175 lira olursa bu kanundan faydalanamazlar» denilmektedir. Bence bunlar sayıları mahdut vatandaşlardır. Bu suretle bu kanundan kimse faydalanamıyacaktır. Binaenaleyh bu yedinci maddenin tamamen kaldırılmasını arz ve teklif ediyorum.

İSMET EKER (Çorum) — Arkadaşlar, bu kanun teklifi, Birinci Büyük Millet Meclisinde üye bulunan ve temsil heyetini teşkil eden zevatın vatan hizmetinin takdiri mükâfatı olarak ve bu esasa, bu prensipe dayanarak bir teklif yapılmıştır. Binaenaleyh, Heyeti Celileniz bu teklifi, yine bu esasa istinaden Heyeti Umumiyenin ivedilikle görüşülmesini kabul buyurmuştu. Şu halde bu, bir vatan hizmeti takdirinin mazhariyetinde şu veya bukayıtlarla, şu veya bu sebeplerle bir istisna yapmaya imkân yoktur. Eğer kanunda muhtacin tertibinden bir atıfet yapmak lâzım gelseydi, kanun teklifinin de bu esas üzerinde gelmesi icabederdi. Bugün kanun teklifinin dayandığı bu esası bırakıyoruz da muhtacin tertibinden veriyoruz. Bunun imkânı yoktur. Ancak kanunun heyeti umumiyesini reddettikten sonra böyle bir yeni teklife geçmek imkânı hâsıl olabilir. İç tüzüğümüz buna müsait olmadığı gibi, yüksek heyetinizin dün takdir ettiği esası bugün bertaraf edeceğine de kani değilim.

Binaenaleyh bu maddenin tamamen tayyı, istisnasız tayyı lâzımdır. (Doğru, bravo sesleri).

BAŞKAN — Buyurun Sinan Tekelioğlu. Sonra da söz Bütçe Komisyonundur.

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Sayın arkadaşlar; hiç şüphe yok ki, Türk Milleti atıfeti çok seven ve kendisi için çalışanları daima takdir eden en yüksek bir millettir. Fakat arkadaşlar, bu kanun ilk defa Meclise geldiği vakitte bu madde üzerinde duran bendenizdim. Bendeniz o zaman demiştim ki, - o zamanları yaşıyanlar hemen aşağı yukarı hepimiziz. - Büyük Millet Meclisi kurulmazdan evvel hattâ Heyeti Temsiliye kurulmazdan evvel şurada burada bütün hayatını, bütün varlığını, çoluğunu çocuğunu terkederek dağlara çıkmış, Mustafa Kemal'in emrinde çalışmış sivil ve asker arkadaşlarımız var.

SIRRI İÇÖZ (Yozgad) — Onlar için ayrı kanun yapılır.

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Müsaade buyurun arkadaşlar, bu kürsü malûm, milletin kürsüsü olduğu için biz de milletvekili bulunduğumuz için milletin hukukunu burada müdafaa etmek ve onu müdafaa ederken bu arkadaşları, halen hak sahibi olup da sokaklarda dolaşan arkadaşlarımızı da kayırmak bizim boreumuzdur.

Arkadaşlar, bu arzettiğim arkadaşlar, Heyeti Temsiliye kurulduktan sonra yani Büyük Millet Meclisi kurulmazdan evvel Mustafa Kemal'in etrafında toplanan bu arkadaşlar öteye beriye dağılarak, hayatlarını ortaya atarak idama mahkûm olmuşlar, tart olunmuşlar, felâkete sürüklenmişlerdir. O arkadaşlar, cephelerde çalışırken, şurada burada uğraşırken Meclisi Müessisan tarzında Ankara'da Mustafa Kemal'in emri ile her sancaktan beşer kişi olmak üzere buraya gelmişlerdi. Arzettiğim arkadaşlar yine ellerinde silâh, düşman karşısında, bu Meclisin temelini sırtlarında taş taşıyarak kanlariyle kurmuşlardır. (Gürültüler).

Efendim, rica ederim, müsaade buyurun, söyliyeyim, mühim bir dâva karşısındayız. Bu iki kuvvet birbirinden ayrılmaz. Meclisi kurmak için dağlara taşlara koşmuş olan arkadaşlar bugün sokaklarda dilenirken, Meclise mebus olduktan sonra vâsi servet sahibi olmuş arkadaşlara atıfet yapalım. Şimdi bunlardan, miralay rütbesinde bir tanesi ile dışarda görüştüm, çok muztar vaziyettedir, aldığı para hiçtir.

Şimdi Heyeti Aliye bendenizin teklifimi daha evvel kabul etmiş ve takririmde zikretmiş olduğum mevadı nazarı itibara alarak Bütçe Komisyonuna göndermişti.

Sonra bu kanunun kabul edilen 4 ncü maddesine Devlet işlerinde çalışan, müesseselerde çalışan, Büyük Millet Meclisinde halen mebus olan arkadaşlar bu vazifelerde bulundukları müddetçe bu maaşdan istifade edemezler diye kayıt koyduk, onu da kabul etmiş bulunuyorsunuz. Fakat

halen vâsi çiftlik sahibi olan 20 - 30 bin dönüm arazi eken vâsi mikyasta ticaret yapan, vâsi mikyasta akaar sahibi bulunan insanları da bu kanunun 4 ncü maddesinde zikretmiştik. Bendeniz o maddeyi nazarı itibara alarak onlarla tam mânasiyle başa baş olsun diye bu şartı koşmuştum. Bunlar da şayet aynı vaziyete düşecek olurlarsa, bunların da gelirleri 350 liradan aşağı düşerse, bu parayı alsınlar. Halbuki bugünkü dördüncü madde Büyük Millet Meclisi âzasından olan ve Büyük Millet Meclisinde bulundukça bu maaştan istifade edemez diyor.

Belediye veya resmî Devlet devairinde maaşla çalışan ve maaşları 350 liradan fazla olanlar da bundan istifade edemiyorlar. Fakat ticaret, ziraat ve sanatla iştigal edenler, şu veya bu işi yapanları istisna etmemiştir kanun, demek ki, serbest meslekle iştigal edenleri, arazi nahibi olanları daha müreffeh bir vaziyette bulunmakta, ötekiler Devlet memuru oldukları için bundan istifade edemiyeceklerdir. Arzettiğim bu tezi kabul eden Heyeti Aliyeleri de emrederseniz kaldırırsınız. Rey ve karar sizindir. (Kâfi, kâfi sesleri).

BAŞKAN — Komisyon (Reye sesleri).

BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUAMMER ERİŞ (Ankara) — Efendim, bir dakika müsaadenizi istirham edeceğim. Biliyorsunuz ki bu madde bidayette ikinci defa görüşülmesi Bütçe Komisyonu tarafından teklif edilmiş değildir. Tetkikat yapmak üzere Bütçe Komisyonu hassasiyetle durmuştur. Bu madde şimdi bahis buyrulduğu gibi yıllık gayrisâfi iradı diye Sinan Tekelioğlu tarafından verilmiş olan takrir üzerine huzurunuza getirilmiştir.

MÜMTAZ ÖKMEN (Ankara) — Reis bey, encümen iltihak ediyor.

BAŞKAN — Zımni bir iltihak yaptı.

MÜMTAZ ÖKMEN (Ankara) — Sarahaten söyledi.

OSMAN NURİ KÖNİ (İstanbul) — Demin arzettim arkadaşlar. Bu bir atıfet değildir, iane değildir, lûtuf değildir. Bu, bir haktır. Hak, tecezzi kabul etmez. Bütün kanunların mevzuunu zaten hak teşkil eder, gaye de haktır. Binaenaleyh bu kanuna dâhil olan kimselerin iradı varmış veya yokmuş mevzuubahs olamaz. Çünkü, hak, mefhumuna muhaliftir. Bu bir.

İkincisi; buyurdular ki: Evvelce Meclis havale buyurdu. Olabilir. Fakat şöyle karar verin veya vermeyin, demedi. Esas itibariyle tetkikat yapın, dendi. Binaenaleyh bu, rücu değildir: Bu noktadan yürünebilir. O zaman esas itibariyle tetkik ve müzakereyi kabul etmişti, neticeye vâsıl olmamıştı, formül yapılmamıştı. Şimdi formülü geliyor. Yedinci madde tay edilmelidir. bir de arkadaşlar, heyeti temsiliyeyi teşkil eden reis ve üyeleri, Birinci Büyük Millet Meclisinin üyeleri ve milletin müzahareti sayesindedir ki bugün istiklâlimizle, şerefimizle ve haysiyetimizle yaşıyoruz, bu memlekette. (Bravo sesleri, reye reye sesleri)

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) —

(Gürültüler reye reye sesleri, ayak vurmalar, şiddetli gürültüler)

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Ayak vurma ne oluyor bilmiyorum, Ben hiyaneti vataniyeyi müdafaaya çıkmıyorum. Bilmem ne ile tavsif edeyim sizin hareketinizi? (Şiddetli gürültüler..)

BAŞKAN — Rica ederim sözünüzü geri alınız. Bu arkadaşlar kanaatlerini izhar ediyorlar. Her Milletvekilinin sözü muhteremdir. Arkadaşların umumuna birden hitabederek böyle bir tabiri kullanmanız tecviz edilemez, bu sözünüzü geri alınız. (Gürültüler)

NAŞİT FIRAT (Samsun) — Nezahate davet ederiz.

BAŞKAN — Arkadaşınız söz istemiştir, kendisine söz verilmiştir. Bu sözlerini kemali serbestî ile ikmal edeceklerdir. Ancak, «Bu hareketinizi bilmem ne ile tavsif edeyim?» sözü şayanı kabul değildir.

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Ben onu geri alıyorum, fakat zatı âliniz de vazifenizi bilerek ayak vuranlara hitap ediniz.

BAŞKAN — Sözünüze devam edin.

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Arkadaşlar, birinci Büyük Millet Meclisinde mebusluk etmiş arkadaşların hiçbir zaman bu haklarını inkâr edecek vaziyette bir insan değilim. Onlar, o zamana göre benim arkadaşlarımdır. Bendenizin gayem ve maksadım, onlarla beraber yürüyenleri de nazarı itibara almaktır. Zaten eski zabıtları karıştırırsanız bunlar orada zikredilmiştir. Bendeniz de vermiş olduğum önergemden sarfı nazar ediyorum. Heyeti umumiyesinin seyanen bundan istifade etmesini istiyorum.

MUAMMER ALAKAND (Manisa) — Bendeniz de yedinci madenin tayyi hakkındaki önergeye iştirâk ediyorum.

BAŞKAN — Bütçe Komisyonunun noktai nazarı nedir?

BÜTÇE KO. SÖZCÜSÜ MUAMMER ERİŞ (Ankara) — Biz de iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Üç tane tay teklifi vardır, okutacağım.

Yüksek Başkanlığa

Yedinci maddenin tayyını yüksek tasvibe arzederim.

Tunceli Milletvekili
Necmeddin Sahir Sılan

Yüksek Başkanlığa

Açıkladığım sebepler dolayısiyle 7 nci maddenin kaldırılmasını teklif ederim.

Erzincan Milletvekili
Behçet Kemal Çağlar

Yüksek Başkanlığa

Görüşülen kanunun 7 nci maddesinin kaldırılmasını arz ve teklif ederim.

Yozgad Milletvekili
İhsan Olgun

BAŞKAN — Komisyon da iltihak ediyor. Bu üç önergenin mahiyeti aynıdır.

7 nci maddenin tayyını yüksek oyunuza sunuyorum: Kabul edenler.... Etmiyenler... 7 nci maddenin tayyı kabul olunmuştur.

GEÇİCİ MADDE — Yedinci madde hükmüne göre beyanname vereceklerin 1948 yılı istihkakları, bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren bir ay zarfında 1947 yılına ait olarak verecekleri beyannameye göre tesbit edilir.

BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUAMMER ERİŞ (Ankara) — Bu maddenin tayyını istiyoruz, maddeyi tamamen kaldırıyoruz.

BAŞKAN — Bu geiçci madde, 7 nci maddenin tatbik şekline mütedairdir. Komisyon da tayyını istiyor.

Geçici maddenin tayyını oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Geçici maddenin tayyı kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Bu kanun yayımını kovalıyan ay başından itibaren yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Eski sekizinci madde 7 nci madde olmuştur. Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Eski 9 ncu maddedir. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü açık oyunuza sunuyorum.

2. — Türkiye Büyük Millet Meclisi 1948 yılı Temmuz: Eylül ayları hesabı hakkında Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/90) [1]

BAŞKAN — Komisyon raporunu okutuyorum:

(Komisyon raporu okundu.)

BAŞKAN — Kamutayca bilgi edinilmiştir.

Tasarıya oy vermiyen arkadaş var mı efendim?

Oy toplama muamelesi bitmiştir.

Sivas Kongresince seçilenTemsil Heyeti Üyeleriyle T. B. M. M. nin Birinci Döneminde bulunan Üyelere vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkındaki kanun tasarısına (253) arkadaş oy vermiştir; (246) kabul (6) ret (1) çekimser vardır. Nisap mevcuttur. Muamele tamamdır. Tasarının kanunluğu (246) oyla kabul edilmiştir.

SIRRI İÇÖZ (Yozgad) — Vatanın en felâketli ve karanlık günlerinde hayatını istihkâr ederek Ankara'ya gelen ve Birinci B. M. M. ni teşkil ederek vatanı kurtaran ve istiklâli temin eden arkadaşlara hidematı vataniye tertibinden maaş vermek suretiyle gösterdiğiniz kadirşinaslığa o arkadaşlar adına teşekkür ve minnetlerimi arzederim.

BAŞKAN — Gündemimizde başka bir madde yoktur. Önümüzdeki Cuma günü saat 15 te toplanmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 17,33

---

[1] *15 sayılı basmayazı Tutanağın sonundadır.*

DÜZELTİŞLER

Bu tutanak dergisine bağlı iki basmayazıda aşağıdaki düzeltişler yapılacaktır :

Basmayazı S. Sayısı	Sayfa	Sütün	Satır	Yanlış	Doğru
16	13	2	41	(Kamutayın 10 . X . 1948 tarihli 57 nci Birleşiminde kabul edilmiştir) .	(Kamutayın 10 . V . 1948 tarihli 57 nci Birleşiminde kabul edilmiştir).

Çoruh

15 Raporun altındaki imzalar arasında bulunan (A. R. Erem), (A. Çoruh) olacaktır.

Bu tutanağın 123 ncü sayfasının birinci sütununun alttan kırk üçüncü satırında (sayılan) kelimesi (sayılsa) olacaktır.

Aynı sayfanın ikinci sütununun yirmi birinci satırında (bahsetmiştim) kelimesi (bahsetmiştir) ve otuzuncu satırdaki (altı) kelimesi (altıncı) olacaktır.

Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti Üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminde bulunan Üyelere vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkındaki Kanuna verilen oyların sonucu

(Kanun kabul edilmiştir)

Üye sayısı	:	**465**
Oy verenler	:	253
Kabul edenler	:	246
Reddedenler	:	6
Çekinserler	:	1
Oya katılmıyanlar	:	209
Açık Milletvekillikleri	:	3

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR
Ahmed Veziroğlu

AĞRI
Halid Bayrak

AMASYA
Esad Uras
Ali Kemal Yiğitoğlu

ANKARA
Mebrure Aksoley
Avni Refik Bekman
Raşit Börekçi
Muammer Eriş
İhsan Ezğü
Cevdet Gölet
Mümtaz Ökmen
Fakihe Öymen
Gl. Naci Tınaz

ANTALYA
Numan Aksoy
Dr. Galip Kahraman
Rasih Kaplan
Mustafa Korkut
Tayfur Sökmen
Nurullah Esat Sumer

AYDIN
Dr. Sabri Akın
Mitat Aydın
Emin Bilgen

BALIKESİR
Abdi Ağabeyoğlu
Fuat Bilal
Osman Niyazi Burcu
Eminittin Çeliköz
Orgl. Kâzım Özalp
Hilmi Şerametli
Fahrettin Tiritoğlu
İsmail Hakkı Uzunçarşılı

BİLECİK
Reşit Bozöyük
Dr. Muhlis Suner

BİNGÖL
Feridun Fikri Düşünsel

BOLU
Lûtfi Gören
Hıfzırrahman R. Öymen
Cemil Özçağlar
İhsan Yalçın

BURDUR
Orgl. Fahrettin Altay

BURSA
Sadık Tahsin Arsal
Fahri Bük
Aziz Duru
Ahmed Münir Erhan
Mustafa Fehmi Gerçeker
Cemil Öz
Muhittin Baha Pars
Faik Yılmazipek

ÇANAKKALE
Niyazi Çıtakoğlu
Behçet Gökçen
Nurettin Ünen

ÇANKIRI
Gl. Zeki Soydemir

ÇORUH
Ali Çoruh
Dr. Cemal Kazancıoğlu
Atıf Tüzün
Asım Us

ÇORUM
Münir Çağıl
İsmet Eker
Hasene Ilgaz
Suheyp Karafakıoğlu

DENİZLİ
Reşad Aydınlı
Dr. Hamdi Berkman
Cemil Çalgüner
Naili Küçüka
Kemal Cemal Öncel

DIYARBAKIR
Osman Ocak
Şeref Uluğ

EDİRNE
Mehmet E. Ağaoğulları
Fethi Erimçağ
Mahmut N. Gündüzalp

ELÂZIĞ
Fuad Ağralı
Mustafa Arpacı
Hasan Kişioğlu
Dr. İbrahim T. Öngören

ERZİNCAN
Rauf Bayındır
Abdülhak Fırat
Sabit Sağıroğlu

ERZURUM
Eyüp Sabri Akgöl
Salim Altuğ
Mesut Çankaya
Raif Dinç
Nafiz Dumlu
Münir Hüsrev Göle
Şükrü Koçak

ESKİŞEHİR
Kemal Zeytinoğlu

GAZİANTEB
Gl. Aşir Atlı

GİRESUN
Celâl Esad Arseven
Tevfik Ekmen
Kâzım Okay
İsmail Sabuncu
Ahmed Ulus
Fikret Yüzatlı

GÜMÜŞANE
Şevket Erdoğan
Şükrü Sökmensüer
Tahsin Tüzün

HATAY
Gl. Eyup Durukan

İÇEL
Haydar Aslan
Saim Ergenekon
Salih İnankur
Refik Koraltan

İSPARTA
Rifat Güllü
Sait Köksal
Kemal Turan
Şevki Yalvaç

İSTANBUL
Dr. Adnan Adıvar
Cihad Baban
Sadi Bekter
Fuad Hulûsi Demirelli
Mekki Hikmet Gelenbeğ
Osman Nuri Köni

İZMİR
Benal Nevzat Arıman
Münir Birsel
Dr. Hüseyin H. Cura
Lâtife B. Çeyrekbaşı
Esat Çınar
Sedat Dikmen
Sait Odyak
Ekrem Oran

KARS
Akif Eyidoğan
Dr. Esad Oktay
Zihni Orhon
Abdurrahman Sürmen
Tezer Taşkıran

KASTAMONU
Gl. Abdullah Alptoğan
Tahsin Coşkan
Hamdi Çelen
Fethi Mağara
Âdil Toközlü
Baki Tümtürk

KAYSERİ
Fikri Apaydın
Kâmil Gündeş
Reşit Turgut

KIRKLARELİ
Zühtü Akın
Korgl. Kemal Doğan
Şevket Ödül
Dr. Fuad Umay

KIRŞEHİR
Şevket Torgut

KOCAELİ
Ahmet Faik Abasıyanık
İsmail Rüştü Aksal
Cenap Aksu
Fuad Balkan
Dr. Fazıl Ş. Bürge
Ali Dikmen
Amiral Şükür Okan
İbrahim Süreyya Yiğit

KONYA
Dr. Hulûsi Alataş
Gl. Ali Fuad Cebesoy
Sedad Çumralı
Dr. Muhsin F. Dündar
Rasim Erel
Şevki Ergun
Hulki Karagülle
Naim Hazim Onat
Dr. Aziz Perkün
Tevfik Fikret Sılay
Halis Ulusan

KÜTAHYA
Halil Benli
Hakkı Gedik
Memduh İspartalıgil
Adnan Menderes
Ömer Özdek

MALATYA
Esat Doğan
Mehmet Sadık Eti
Mustafa N. Karaköylü
Osman Taner
Abdülkadir Taşangil

MANİSA
Yunus M. Alakant
Korgl. Ali Rıza Artunkal
Kâmil Coşkunoğlu
Şevket Raşit Hatipoğlu
Faik Kurdoğlu
Dr. Memduh N. Otaman
Yaşar Özey

MARAŞ
Dr. Kâmil İdil
Abdullah Yaycıoğlu

MARDİN
Rıza Erten
Abdülkadir Kalav
Gl. Kiazım Sevüktekin

MUĞLA
Nuri Özsan
Dr. Mitat Sakaroğlu

MUŞ
Halid Onaran

NİĞDE
Ferit Ecer
Rifat Gürsoy
İbrahim Refik Soyer
Hüseyin Ulusoy

ORDU
Dr. Vehbi Demir
Mehmet Furtun
Amiral H. Gökdalay
Arif Hikmet Onat
Dr. Zeki Mesut Sezer
Hamdi Şarlan

RİZE
Tahsin Bekir Balta
Dr. Saim Ali Dilemre
Ali Zırh

SAMSUN
Cemil Bilsel
Hüsnü Çakır
Naşit Fırat
Rıza Işıtan
Ömer Karataş
Dr. Sadi Konuk
Muin Köprülü
Mehmed Ali Yörüker

SEYHAN
Kemal Çelik
Dr. Makbule Dıblan
Sinan Tekelioğlu
Hilmi Uran
Ahmet Remzi Yüregir

SİİRD
Sabri Çeliktuğ
Ali Rıza Esen
Lûtfi Yavuz

SİNOB
Suphi Batur
Enver Kök

SİVAS
Mitat Şükrü Bleda
Şemsettin Günaltay
Muttalip Öker
Necmettin Sadak
Reşat Şemsettin Sirer
Abidin Yurdakul

TEKİRDAĞ
Emin Ataç
Ziya Ersin Cezaroğlu
Fayık Öztrak
Ekrem Pekel

TOKAD
Feyzi Eken
Recai Güreli
Cemal Kovalı
Mustafa Lâtifoğlu
Reşit Önder
Nazım Poroy

TRABZON
Daniş Eyiboğlu
Ali Rıza Işıl
Hamdi Orhon
Ali Sarıalioğlu
Muammer Yarımbıyık

TUNCELİ
Necmeddin Sahir Sılan
Mahmut Tan

URFA
Atalay Akan
Vasfi Gerger
Razi Soyer
Esat Tekeli
Suut Kemal Yetkin

VAN
İbrahim Arvas
Muzaffer Koçak

YOZGAD
Celâl Arat
Ziya Arkant
Sırrı İçöz
İhsan Olgun

ZONGULDAK
İsmail Ergener
Ahmet Gürel
Sabri Koçer

[Reddedenler]

AĞRI
Müştak Aktan

ERZİNCAN
Behçet Kemal Çağlar

ERZURUM
Gl. Vehbi Kocagüney

KAYSERİ
Gl. Salih Avgın

KÜTAHYA
Orgl. Asım Gündüz

TRABZON
Mustafa R. Tarakçıoğlu

[Çekinserler]

URFA
Osman Ağan

[Oya katılmıyanlar]

AFYON KARAHİSAR
Gl. Sadık Aldoğan
Mehmet Aşkar
Hazim Bozca
Hasan Dinçer
Şahin Lâçin
Kemal Özçoban
Dr. Cemal Tunca

AĞRI
Ahmet Alpaslan

AMASYA
Ahmet Eymir
Zeki Tarhan (İ.)

ANKARA
Naki Cevad Akkerman
Falih Rıfkı Atay
İbrahim Rauf Ayaşlı
Hıfzı Oğuz Bekata
Arif Çubukcu
Emin Halim Ergun
İsmet İnönü (Cumhurbaşkanı)
Dr. Ahmet Hâmit Selgil

ANTALYA
Niyazi Aksu

AYDIN
Neşet Akkor
Gl. Refet Alpman
Dr. Mazhar Germen
Nuri Göktepe

BALIKESİR
Muzaffer Akpınar
Esat Altan
Orgl. İzzeddin Çalışlar
Hacim Çarıklı
Süreyya Örgeevren

BİLECİK
Memduh Şevket Esendal

BİNGÖL
Tahsin Banguoğlu (Bakan)

BİTLİS
Muhtar Ertan

BOLU
Hasan Şükrü Adal
Hasan Cemil Çambel
Celâl Sait Siren

BURDUR
Ahmet Ali Çınar
Dr. M. Şerif Korkut

BURSA
Atıf Akgüç
Zehra Budunç
Abdürrahman Konuk
Dr. M. Talât Simer

ÇANAKKALE
Hüseyin Bingül
İhsan Karesioğlu
Ali Rıza Kırsever

ÇANKIRI
Dr. Akif Arkan
Rifat Dolunay
Mustafa A. Renda
Ahmet İhsan Zeyneloğlu

ÇORUH
Ali Rıza Erem

ÇORUM
Edip Alpsar
Naim Atalay
Dr. Mustafa Cantekin (İ.)
Necdet Yücer

DENİZLİ
Abidin Ege
Hulûsi Oral
Dr. Behçet Uz

DİYARBAKIR
Fazıl Ahmed Aykaç
Vedat Dicleli
Cavit Ekin (Bakan)
Feyzi Kalfagil (İ.)
İhsan Hâmid Tigrel

EDİRNE
Dr. Bahattin Öğütmen
Mehmet Öktem

ELÂZIĞ
Fahri Karakaya

ERZİNCAN
Ziya Ağca

ERZURUM
Cevat Dursunoğlu
Şakir İbrahimhakkıoğlu

ESKİŞEHİR
İsmail Hakkı Çevik (İ.)
Ahmet Oğuz
Hasan Polatkan
Abidin Potuoğlu
Emin Sazak

GAZİANTEB
Ömer Asım Aksoy

Cemil Alevli
Cemil Said Barlas (Bakan)
Dr. Muzaffer Canbolat
Bekir Kaleli
Dr. Abdurrahman Melek

GİRESUN

Eşref Dizdar
Dr. Galip K. Zaimoğlu

GÜMÜŞANE

Hasan Fehmi Ataç
Edip Tör (İ.)
Ahmet Kemal Varınca

HAKKÂRİ

Salim Seven (İ.)

HATAY

Abdullah Cilli
Hasan Mursaloğlu
Abdülgani Türkmen (İ.)
Suphi Bedir Uluç
Rasim Yurdman

İÇEL

Halil Atalay
Dr. Aziz Köksal
Dr. Celâl Ramazanoğlu

İSPARTA

Kâzım Aydar

İSTANBUL

Salamon Adato
Enis Akaygen
Ali Rıza Arı (İ.)
Celâl Bayar
Gl. Refet Bele
Mareşal Fevzi Çakmak (İ.)
Faruk Nafiz Çamlıbel
Dr. Nikola Fakaçelli
Fuad Köprülü
Dr. M. Kemal Öke
Dr. Akil Muhtar Özden (İ.)
R. Peker (İ.)
Ahmet Kemal Silivrili
Hamdullah S. Tanrıöver
Orgl. Cemil C. Toydemir
Hüseyin Cahit Yalçın
Senihi Yürüten

İZMİR

Şevket Adalan (Bakan)
Dr. Hüseyin H. Çura
Sami Gülcüoğlu
Atıf İnan
Rahmi Köken
Haydar Rüştü Öktem
Dr. Kâmran Örs
Şükrü Saracoğlu (Başkan)
Hasan Âli Yücel

KARS

Mehmet Bahadır (İ.)
Aziz Samih İlter
Şerafettin Karacan
Hüsamettin Tugaç

KASTAMONU

Muzaffer Akalın
Dr. Fahri Ecevit

KAYSERİ

Sait Azmi Feyzioğlu
Reşid Özsoy
Faik Seler
Ömer Taşçıoğlu
Hayrullah Ürkün

KIRKLARELİ

Nafi Atuf Kansu

KIRŞEHİR

İsmail H. Baltacıoğlu
Nihat Erdem
Sahir Kurutluoğlu

KOCAELİ

Nihat Erim (Bakan)
Sedad Pek

KONYA

Mitat Şakir Altan
Muhsin Adil Binal
Fatin Gökmen
Dr. Sadi Irmak
Ali Rıza Türel

KÜTAHYA

Ahmet Bozbay
Dr. Ahmet İ. Gürsoy
İhsan Şerif Özgen
Ahmet Tahtakılıç

MALATYA

A. Ulvi Beydağı (İ.)
Atıf Esenbel
Dr. Hikmet Fırat
Dr. Cafer Özelçi (İ.)
Şefik Tugay
Mahmud Nedim Zabcı

MANİSA

İsmail Ertem
Hilmi Öztarhan
Feyzullah Uslu

MARAŞ

Dr. Kemali Bayizit (Bakan)
Rıza Çuhadar
Emin Soysal
Hasan Reşid Tankut

MARDİN

İrfan Ferid Alpaya
Mehmet Kâmil Boran
Gl. Seyfi Düzgören
Dr. Aziz Uras

MUĞLA

Abidin Çakır
Necati Erdem (İ.)
Asım Gürsu

MUŞ

Bari Dedeoğlu (İ.)

NİĞDE

Halid Mengi
Vehbi Sarıdal
Şükrü Süer

ORDU

Yusuf Ziya Ortaç
Hamdi Yalman

RİZE

Hasan Cavid Belûl (İ.)
Dr. Fahri Kurtuluş (İ.)
Fuad Sirmen (Bakan)

SAMSUN

Hüseyin Berk
Yakup Kalgay

SEYHAN

Kasım Ener (İ.)
Kasım Gülek (Bakan)
Cavid Oral (Bakan)
Dr. Kemal Satır
Ali Münif Yegena

SİİRD

Etem İzzet Benice

SİNOB

Lûtfi Aksoy (İ.)
Cevdet K. İncedayı (Başkanvekili)
Yusuf K. Tengirşenk

SİVAS

Nazif Ergin
Hikmet Işık
Kâmil Kitapçı
Gl. Fikri Tirkeş
İsmail Mehmed Uğur
Şakir Uma

TEKİRDAĞ

Cemil Uybadın

TOKAD

Galip Pekel (İ.)
Refik Ahmet Sevengil

TRABZON

Faik Ahmed Barutçu (Bakan)
Sırrı Day
Temel Göksel
Raif Karadeniz (Başkanvekili).
Zekiye Molaoğlu
Hasan Saka (Başbakan)

VAN

Rüştü Oktar (İ.)

YOZGAD

Fahri Akgöl
Dr. Kemal C. Berksoy
Kâmil Erbek

ZONGULDAK

Şinasi Devrin
Emin Erişirgil (Bakan)
Ali R. İncealemdaroğlu (İ.)
Naim Kromer
Orhan Seyfi Orhon (İ.)
Nuri Tarhan

[Açık Milletvekillikleri]

Bitlis	1
Kastamonu	1
Manisa	1
	3

T. B. M. M. Basımevi